

**‘Hij kleineerde me in het
bijzijn van het secretariaat’**

Wat verstaan we eigenlijk onder intimidatie? Resource tekende ervaringen op. | **p.12** |

**Research ignores the
problems of the poor**

‘Science is increasingly seen as part of our national economy’ | **p.18** |

**Oostvaardersplassen
blijven wilde natuur**

‘Ik ben wel blij met het advies, het had veel slechter gekund.’ | **p.22** |

RESOURCE

Voor studenten en medewerkers van Wageningen UR

nr. 8 – 2 december 2010 – 5e jaargang

Trage student is 't haasje

p.25

>> PAULIEN + TRIATLON

Paulien Harmsen, onderzoeker biobased products

'Elke keer doe je weer wat anders'

Het seizoen zit er op, maar de trainingen gaan gewoon door. Vijf keer in de week en meestal meerdere sporten per dag. Die afwisseling dat is eigenlijk de kick. 'Vijf keer per week alleen maar hardlopen is zo saai.' Echte wedstrijden doet ze maar een paar keer per jaar. Kwart triatlons: 1 km zwemmen, 40 fietsen en 10 lopen. Deze zomer nog in Hengelo: 2 uur en 24 minuten, een pr. **RK / Foto: Guy Ackermans**

[E] 'A DIFFERENT SPORT EVERY TIME'

The season is over, but it's training as usual for Paulien Harmsen, researcher with Bio-based Products. Five times a week, and usually several different sports every day. The variety is what she enjoys. 'Just running five times a week is so boring.' She only enters a couple of competitions a year. Quarter triathlons are her thing: swimming 1 km, cycling 40 km and running 10 km. In Hengelo this summer she set a personal record of 2 hours and 24 minutes.

>> INHOUD

nr. 8 – 5e jaargang

>> **6**

CORNEILLE EWANGO

Promovendus begroef onderzoeksresultaten om ze tegen Congolese rebellen te beschermen.

>> **10**

JORIS DRIEPINTER

Oude reclame-slogan blijkt te kloppen: drie glazen melk beschermt tegen hart- en vaatziekten.

>> **15**

AANPAK Q-KOORTS

Gert van Dijk verwijt ook de wetenschap: RIVM ging te laat op zoek naar de bron.

2 Liefdewerk

triatlon

EN VERDER

4 Nieuws & opinie

8 Wetenschap

11 Post

12 Intimidatie

12 Q-koorts

16 Beeld

snorremansen

18 Wetenschap

21 Mest

22 MI

Oostvaardersplassen

24 Student

28 In memoriam

29 Puzzel

32 Typical Dutch

why marry?

DE LANGSTUDEERDER

Eigenlijk zouden de studenten afgelopen maandag protesteren tegen het afschaffen van de *master*-beurs. Maar het ging in Den Haag vooral over *langstudeerders*, nadat de NOS 'leakte' dat het collegegeld voor studenten met meer dan een jaar studievertraging met drieduizend euro omhoog gaat.

Ik begrijp dat protest niet. De overheidsuitgaven moeten nu eenmaal fors omlaag. De grote klappen vallen bij defensie, ontwikkelingshulp, cultuur en de zorg, maar onderwijs moet ook wat inleveren. Met die premisse is stoppen met subsidiëren van lakse studenten een prima keus. Beter dan korten op docenten of lesmaterialen. (Voor gehandicapten en bestuursstudenten komen natuurlijk uitzonderingen.) Wie het echt wil, kan uitstekend onderwijs krijgen. Wie zichzelf wil 'ontplooien' ten koste van zijn studie, krijgt een jaar uitloop. Langer mag ook, maar dan is het gewoon zelf dokken.

Gaby van Caulil

[E]

The full story?
resource.wur.nl/en

PICK YOUR BATTLES

Students should be fighting the Dutch government's plans to scrap grants for Master's degrees, not whinging about the measures to

get them to graduate on schedule, says Gaby. The burden of the budget cuts are falling elsewhere, so it seems right for education to take its share – and coming down on stu-

dents who are too 'rilext' is fair cop. After all, exceptions will be made for those in need, and you'll still be allowed to take one year extra for self-development.

TOPJAAR ALTERRA ZET DRUK OP DE KETEL

- **Alterra haalde recordomzet uit de externe markt.**
- **Omslag heeft ook schaduwkanten.**

Directeur bedrijfsvoering Auke de Bruin van Alterra is trots. 'We hebben 25 procent meer externe omzet gedraaid dan vorig jaar. In geld betekent dat een stijging van 23 naar ruim 28 miljoen euro.' Volgens De Bruin is dat een mijlpaal, omdat opdrachtgevers uit de markt voor het eerst net zo belangrijk zijn voor de omzet als het ministerie van EL&I. 'In 2000 waren we nog voor 80 procent van de omzet afhankelijk van EL&I. Vorig jaar was dat nog 60 procent en dit jaar

dus 50. We worden steeds marktgerichter. Voor de toekomst is dat goed nieuws omdat we minder afhankelijk zijn van het ministerie.' Ook wat de totale omzet betreft sluit Alterra een redelijk goed jaar af. Volgens De Bruin wordt op een bescheiden winst geoëst.

HOGHE PRESTATIEDRUK

Kees van Diepen, voorzitter van de ondernemingsraad van ESG, plaatst echter ook kanttekeningen bij de successtory van Alterra. Volgens Van Diepen is de prestatiedruk tegen het einde van het jaar te hoog. 'De directie probeert zoveel mogelijk projecten dit jaar af te maken. Die eindspurt wordt opgelegd aan de diverse centra. Maar sommige medewerkers hebben ge-

woon geen mogelijkheid meer de geplande uren nog dit jaar af te maken of collega's in te schakelen. In dat geval is het efficiënter de uren naar volgend jaar door te schuiven. Juist met externe opdrachten kun je makkelijk schuiven. Waarom het resultaat opkrikken ten koste van het resultaat van volgend jaar?'

DOOR OP INGESLAGEN WEG

Directeur De Bruin erkent dat het hard werken is. 'Het klopt ook wel dat mensen voelen dat er druk op de zaak zit. Maar die druk is er altijd aan het einde van het jaar. We hebben de opdrachten binnen, maar we moeten ze nog wel uitvoeren en dit jaar afronden. Daar hebben we een strak regime op gezet.'

Overigens geldt het succesverhaal niet overal. Het Centrum Landschap, de grootste van de vijf centra van Alterra, heeft volgens De Bruin 'een zwaar jaar' gehad.

De druk op de ketel zal komend jaar zeker niet minder worden. Volgens De Bruin wil Alterra komend jaar 60 procent van de omzet uit de markt halen. 'We moeten door op de ingeslagen weg. Ik heb daar alle vertrouwen in. Het spelletje van 'steeds meer de markt op' zijn we aan het leren. We hebben laten zien dat we het kunnen.' Van Diepen tempert die verwachting. 'Geld uit de markt halen is goed. Maar je ziet dat iedereen zich op dezelfde EU-potten richt. Daar wordt het dus druk.' **RK**

DUIZEND EN ÉÉN SPORTNACHT

Ruim 300 studenten deden donderdag 25 november mee aan de jaarlijkse sportnacht van Thymos. Studenten gingen verkleed volgens het thema Duizend-en-één-nacht en ook de spellen hadden een Oosters tintje. Zo was er een estafette op een vliegend tapijt, en tijdens het skippy-voetbal in de zaal stond een rookmachine aan: het stof van de Sahara. De sportnacht werd eind jaren '80 voor het eerst georganiseerd als protest tegen het plan van de toenmalige minister Wim Deetman om avondcolleges in te voeren. **NM**, foto Guy Ackermans

[E]

The full story?
resource.wur.nl/en

FULL STEAM AHEAD

Alterra has increased its turnover by 25 percent this year, with as many private sector clients as government ones (a first). The way to go, says management. But tough, say staff representatives, concerned about rocketing work pressure. That's life, says management.

ARABIAN SPORTS NIGHT

More than 300 students took part in the annual sports night with an Arabian Nights theme on 25 November. This Wageningen tradition started in the 1980s in protest against plans for evening lectures.

FRYSLÂN CAMPUS

The province of Friesland may soon offer life sciences MSc programmes at a new institution to be staffed from an academic network including Wageningen University. The aim is for 'University Campus Fryslân' to be a thriving academic community..

PLAN VOOR UNIVERSITAIRE MASTERS IN LEEUWARDEN

- Leeuwarden wil universitaire masteropleidingen op 't gebied van life sciences aanbieden.
- Provincie en gemeente besluiten in januari 2011.

Leeuwarden wil de masteropleidingen aanbieden onder de naam University Campus Fryslân. In sep-

tember 2011 zouden de eerste tientallen studenten kunnen starten. Het plan is om extra geld te investeren in de master Water Technology van Wetsus, die al twee jaar bestaat. Daarnaast komen er masteropleidingen op het gebied van duurzaamheid, energie, innovatie en meertaligheid.

De University Campus Fryslân moet binnen tien jaar uitgroeien

tot een internationale kennisgemeenschap met ongeveer 450 studenten.

Met Wetsus vormen de Leeuwardse hoger onderwijsinstellingen, waaronder Van Hall Larenstein, de universiteiten van Groningen, Twente, Wageningen en Delft een academisch netwerkverband. Ook de Fryske Akademy en de Waddenacademie zullen hier

deel van uitmaken. De hbo-instellingen en universiteiten verzorgen het academisch onderwijs en onderzoek.

Naar verwachting besluiten de Friese Provinciale Staten en de gemeenteraad van Leeuwarden in januari 2011 of ze groen licht geven voor de uitwerking. Vorig jaar stemden ze unaniem voor de ontwikkeling van de plannen. **AB**

kort

>> ONDERZOEKSGROEP

Drie Vidi's naar Wageningen

Drie Wageningse onderzoekers krijgen van NWO een Vidi-premie van 800.000 euro om een eigen onderzoeksgroep op te bouwen. Een van de gelukkigen is dr. Jasper van der Gucht van Fysische Chemie en Kolloïdkunde. De komende jaren wil hij een nieuw soort weefsels maken die supersterk zijn en zichzelf kunnen herstellen. De andere Wageningse winnaars zijn fytopahtoloog Harrold van den Burg, die de afweerreacties van planten tegen infecties gaat onttrafelen, en moleculair bioloog Kerstin Kaufman. Zij wil onderzoeken hoe de interactie tussen eiwitten en DNA de ontwikkeling van een cel beïnvloedt. **NM**

BIG IDEAS

Inspired by South Africa, Joop Schaminée is thinking big on the recurrent Dutch wildlife management debate (p.22). Bring in elephants, he says: they are real survivors. Or expand, as the Kruger Park has done. Why not connect the Oostvaardersplassen with the Horsterwold?

>> CAO

Nieuw bod universiteiten

Nadat eerder de cao-onderhandelingen afketsen, hebben de universiteiten de bonden een nieuw bod gedaan. De salarisverhoging van een half procent is van de baan. De eenmalige bonus van 500 euro die alle medewerkers in december zouden ontvangen, willen de universiteiten wel voor hun rekening nemen. Omdat de nieuwe cao zou aflopen per 1 januari 2011, is de verwachting dat de bonden met het bod akkoord gaan. Intussen staan onderhandelingen voor het nieuwe jaar alweer in de steigers. De FNV wil daarbij inzetten op 2 procent loonsverhoging. **HOP**

>> ZONNEPANELEN

Universiteit levert groene energie

Wageningen UR stelt de platte daken van een aantal van haar gebouwen beschikbaar om zonnepanelen op te plaatsen. De universiteit doet mee aan het project 'Wat krijg ik nou op mijn dak?' waarmee de gemeente Wageningen binnen haar grenzen twee megawatt (500 huishoudens) aan zonnestroom wil opwekken. De gemeente heeft Wageningen UR ook gevraagd om expertise: milieutechnologen gaan onderzoeken hoe energievraag en -aanbod op elkaar kunnen worden afgestemd. **RG**

in brief

SOLAR PANELS >> will be placed on some of Wageningen UR's flat roofs.

THREE VIDİ GRANTS >> were won by Wageningen researchers.

NEW LABOUR AGREEMENT >> is likely to be agreed on, for up to 1/1/11.

SCHAMINÉE <<

Olifanten

Tweemaal eerder heb ik op deze plaats geschreven over de Oostvaardersplassen. Omdat verwacht kon worden dat deze winter de discussie over het beheer van dit gebied wel weer zou oplaaien, heb ik me opnieuw in de materie verdiept. Met de komst van het nieuwe kabinet en de actieve rol van dierenvriend Dion Graus daarin staat het vraagstuk van bijvoeren, afschieten of laten creperen van de herten, paarden en runderen nu al vol op de agenda. Ik denk dat ik het antwoord gevonden heb: olifanten. Tot na de ijs-tijden was de bosolifant (*Elephas antiquus*), vier meter hoog en negen ton zwaar, een van de belangrijkste grote grazers in onze contreien.

De bosolifant is, mede als gevolg van bejaging door de mens, uitgestorven, dus we moeten naar een alternatief zoeken. Dat past binnen het gedachtegoed van de wildernisdenkers, want hetzelfde geldt voor het heckrund en andere evenhoevigen, die het oer-rund moeten zien te vervangen. De olifanten weten wel raad met de verbossing van het gebied. Voor hen is het geen probleem wat bomen om te duwen of een groepje struiken te vertrappen. Wat zal precies de invloed zijn van de olifanten? Ik zou het niet weten, maar ook dat is geen punt van discussie: het gaat immers om het proces.

Toch voorzie ik nog wel een probleem: er kunnen te veel olifanten komen. In het Zuid-Afrikaanse Kruger Park is men om die reden aanvankelijk overgegaan op het afschieten van dieren. Totdat zich de oplossing aandeede in de vorm van uitbreiding van het reservaat met het ernaast gelegen Peace Park in Mozambique. In Flevoland dus toch een verbinding maken met het Horsterwold? **Joop Schaminée**

BIOLOOG HIELD STAND IN CONGOLESE OORLOG

- **Corneille Ewango riskeerde zijn leven om onderzoeksgegevens en natuurgebied te beschermen tegen de rebellen.**

Bioloog en bosbeheerder Corneille Ewango promoveerde 29 november op onderzoek naar de driehonderd soorten lianen in het tropisch regenwoud van Ituri in het noordoosten van Congo. Anders dan uit onderzoek in Latijns-Amerika blijkt, heeft klimaatverandering geen effect op de soortenrijkdom van lianen in Congo, concludeerde hij. Ewango deed dertien jaar onderzoek en was ook lange tijd beheerder van het natuurpark in Ituri.

Bijna waren de gegevens van zijn onderzoek verloren gegaan, toen in 1996 in Congo oorlog uitbrak. Toen de milities ook bij hen in de buurt kwamen, op zoek naar goud of coltan, maar ook op jacht naar het ivoor van olifanten en het *bushmeat* van Okapi's, vertrokken veel van zijn collega's naar veiliger oorden. Maar Ewango bleef. 'Ik

Ewango met zijn zoon in het oerwoud van Ituri (Congo)

kon het park, de gebouwen, de wilde dieren en het werk van jaren onderzoek niet achterlaten.' Op een gegeven moment waren de solda-

ten naar Ewango op zoek, omdat ze hem ervan verdachten informatie over de wantoestanden vanuit het afgelegen gebied naar de bui-

tenwereld te sturen. Ewango dook daarop zelf onder in het oerwoud, waar hij maanden verbleef. Hij begroef de data van het onderzoek eigenhandig op een verborgen plek in het bos. 'Het waren tien grote plastic kisten met *hard copies*. Ik heb ook de motor van een *four-wheel drive* begraven, en ik heb pygmeeën gevraagd om in de bomen te klimmen om de vier wielen ervan hoog in de bomen vast te binden. Zodat de rebellen die auto niet konden meenemen.' Ewango kreeg in 2005 de Goldman Environmental Prize voor zijn inzet voor het oerwoud.

BIJNA TE LAAT

Ewango was bijna te laat gekomen voor zijn eigen verdediging in Wageningen, omdat hij grote moeite had om een visum te krijgen. 'Ik had alle papieren, maar de EU heeft nieuwe strengere regels en Congo staat op de rode lijst. Alle Europese landen moesten instemmen met mijn visum, ik moest er twintig dagen op wachten in Kampala.' **IT**

BANEN ADVISEURS VHL VERDWIJNEN

- **De directie van Van Hall Larenstein wil 12,6 fte schrappen.**
- **Mogelijk gedwongen ontslagen.**

De directie maakte in februari bekend dat er banen zullen verdwijnen bij Training & Consultancy (T&C). Inmiddels heeft ze een reorganisatieplan opgesteld. De klap val voornamelijk bij het onderdeel

consultancy dat op commerciële basis advies levert over onderwijs en projecten. Het gaat daarbij om ongeveer 15 adviseurs. Na aanhoudende verliezen werden de consultants in 2008 deels ondergebracht bij de opleidingen, vooral in Leeuwarden. Maar deze banen moeten alsnog verdwijnen. De directie denkt niet dat het mogelijk is om alle mensen binnen de hogeschool te plaatsen. 'Voor sommige mensen

is dat natuurlijk zuur', zegt directeur bedrijfsvoering Rien Komen.

Het personeel bij de twee andere onderdelen van T&C kan aanblijven. Het bureau dat trainingen en cursussen voor het groene werkveld organiseert is al afgeslankt. De directie wil het integreren met Wageningen Business School, dat eveneens cursussen organiseert. Vooralsnog blijft er één persoon in Velp en één in Leeuwarden werk-

zaam. De internationale projecten van T&C worden ondergebracht bij de internationaal georiënteerde Wageningse VHL-vestiging. Deze projecten zijn onder meer gericht op praktijkgericht agrarisch onderwijs in ontwikkelingslanden.

De directie wil T&C zo snel mogelijk opheffen, maar de medezeggenschapsraad en de vakbonden moeten nog instemmen met de reorganisatie. **AB**

The full story?
resource.wur.nl/en

HEROIC RESEARCHER

Congolese forester Corneille Ewango risked his life for his research on biodiversity in the Ituri forest of eastern Congo. When war broke out in 1996, he hid from rebel militias in the jungle, burying his data to keep them safe. Ewango won the Goldman Environmental Prize in

2005 for his efforts for the rainforest. But EU rules nearly stopped him coming to get his PhD: he was kept waiting 20 days for a visa.

VHL CUTS CONSULTANCY

As announced last February, VHL is slimming down its Training & Consultancy department.

SCIENTISTS PENALIZED

The new Dutch cabinet plans to up fees for two-year science MSc programmes, says Sofie Terwel from VeStE. Just when the economy is crying out for scientists. Terwel met the Education secretary last week but was not convinced she gave this point enough weight.

'BÈTA'S ESSENTIEEL VOOR NEDERLAND'

Wie? Sofie Terwel van VeSte
Wat? Sprak op 25 november
 namens Wageningse studenten
 met staatssecretaris Zijlstra
 van Onderwijs.
Waarom? Opkomen voor
 de bètastudies.

Hoe kom je bij de staatssecretaris terecht?

'De plannen van het kabinet treffen de tweejarige masters onevenredig hard. Daarom hebben de studentenraadspartijen van alle technische universiteiten, waaronder Wageningen, samen een manifest aangeboden aan de staatssecretaris.'

Waarom een apart bèta-initiatief?

'Masters worden per jaar duurder. Dat maakt de tweejarige masters extra onaantrekkelijk. In de meeste gevallen zijn dit technische- of bètamasters, waarnaar vanuit de samenleving veel vraag is. Bovendien is de studielast meestal zwaarder, waardoor bètastudenten meer vertraging oplopen.'

Hoe verliep het bezoek?

'Zijlstra wil de bètastudies wel blijven stimuleren maar kan niet zeggen hoe. Het geld moet linksom of rechtsom uit het onderwijs komen. Wel jammer dat de staatssecretaris een bètaopleiding vooral een investering in de eigen toekomst vindt, terwijl goed opgeleide bèta's juist voor de Nederlandse economie en maatschappij essentieel zijn' **KvdA**

Zie ook pagina 25

MEDIAHYPE VERRAST ONDERZOEKERS

- Media storten zich op omstreden Wageningse wifi-onderzoek.
- Universiteit betreurt ongewenste hype.

Bomen die drie maanden worden blootgesteld aan elektromagnetische (EM) straling van wifi-apparatuur ondervinden daar mogelijk negatieve gevolgen van. Onderzoekers van het Laboratorium voor Plantencelbiologie brachten die boodschap ruim een week geleden in talloze media in binnen- en buitenland, met bruine bladeren binnen handbereik om hun verhaal kracht bij te zetten.

De suggestie werd gewekt dat de straling van draadloos internet gevaar oplevert voor levende organismen. Een conclusie met verstrekkende gevolgen. Weerspraak van collega-onderzoekers bleef dan ook niet uit. 'Ik kan me niet voorstellen dat ze dit verhaal goed rond hebben', luidde een van de reacties. TNO, die zijdelings bij het onderzoek betrokken was, constateerde dat het verhaal 'slecht en extreem' in het nieuws is gekomen. 'Daar zijn we best pissig over.'

GEVOELIG ONDERWERP

Wat is er gebeurd? De betreffende onderzoekers doen er inmiddels het zwijgen toe en verwijzen naar een persbericht. Zeker is wel dat niet zij het nieuws naar buiten brachten, maar de gemeente Alphen aan den Rijn, opdrachtgever van het onderzoek. Die publiceerde het bericht in het blad Tuin en Landschap, waarna de media zich en bloc op het onderwerp stortten. Een ongelukkige gang van zaken, vindt Simon Vink, woordvoerder van Wageningen UR. Hij zegt in een reactie dat het gebruikelijk is dat resultaten van onderzoek eerst worden gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift voordat ze verder naar buiten worden gebracht. Dat is een zekere kwaliteitsgarantie en zorgt ervoor dat het wetenschappelijk debat over een onderwerp van start kan gaan. 'Dat is nu niet gebeurd, en dat is jammer, ook voor de onderzoeker in kwestie', zegt hij. 'Het risico is dat er een maatschappelijk debat ontstaat over wat in feite nog de aantekeningen van de onderzoeker genoemd mogen worden.' Volgens Vink kunnen we nu het beste afwachten totdat de resultaten gepubliceerd zijn en vervolgonderzoek mogelijk de resultaten bevestigt. 'Dat is overigens ook een werkwijze die universitaire onderzoekers in alle gevallen prefereren. Dus zeker ook bij zo'n gevoelig onderwerp als dit', aldus Vink. **KW**

GEZEGD

'DE NEDERLANDSE LANDBOUW IS STERK GERICHT OP INNOVATIE, MEDE DANKZIJ DE KENNIS VAN UNIVERSITEIT WAGENINGEN'

Premier Rutte op het Élyseé, over nauwere samenwerking met Frankrijk (De Volkskrant, 30 november)

ILLUSTRATIE: KITO

WIFI SCARE

Dutch media had a ball with the announcement by Plant Cell Biology researchers that trees suffer from radiation from wireless internet. There were withered leaves to show for it. If it is true it will have far-reaching consequences. So Wageningen UR is not best pleased that 'findings' were published that have neither been submitted

to a scientific journal nor tested in further research.

QUOTE

Dutch premier Mark Rutte: 'Dutch agriculture is strong on innovation, partly thanks to Wageningen University.'

DODELIJK VET

Om ons te beschermen tegen schadelijke effecten van verzadigd vet blijken we te beschikken over een bijzonder eiwit. Wageningen onderzoek laat voor het eerst zien hoe dat werkt.

Angptl4, zo luidt de onuitsprekbare naam van het eiwit dat de meesten van ons behoedt voor veel onheil. Dat het de vetopname remt was bekend, maar Angptl4 blijkt nog belangrijker dan dat. Zonder dit eiwit wordt verzadigd vet een

dodelijk gif. Dat ontdekten Sander Kersten van de afdeling Humane voeding en zijn collega-onderzoekers. In hun onderzoek gaven ze muizen die het eiwit niet aanmaken, voeding met veel verzadigd vet. 'De dieren ontwikkelden in de loop van enkele weken ernstige ontstekingen en gingen uiteindelijk dood', vertelt de onderzoeker. Kersten en collega's publiceerden hun bevindingen in het gezaghebbende tijdschrift *Cell Metabolism*, dat eind november verscheen.

Het onderzoekswerk ging echter verder dan dat. Concluderend dat de afwezigheid van Angptl4 grote gevolgen heeft, wilden de onderzoekers vervolgens weten hoe dat op cel- en moleculair niveau in zijn werk ging. Hun speurwerk bracht aan het licht dat er een onderscheid was tussen het effect van 'gewone' verzadigde vetten en een kleiner type, de zogenaamde middellange keten vetten.

ENORME VETCONCENTRATIES

Terwijl de muizen die gewone verzadigde vetten te eten kregen doodziek werden, bleven de muizen die de middellange keten vetten aten gezond. Het verschil tussen de twee typen vetten zit volgens Kersten vooral in de opname-route: 'De klassieke verzadigde vetten worden in de darm verpakt in een soort eiwitjasje en gaan via de lymfevaten naar het bloed. De middellange keten vetten worden niet verpakt en gaan direct het bloed in.' De onderzoekers vermoeden dat het lymfesysteem een sleutelrol speelt in het ontstaan van de ontstekingen.

Microscopisch onderzoek naar de ontstoken lymfeklieren leverde een verrassend beeld op. Kersten wijst op een microscopische foto van een ontstoken lymfeklier: 'Deze enorme cellen konden we in eerste instantie niet thuisbrengen. Kijk, je kunt zien dat ze met iets gevuld zijn, dat is vet.' Het team ontdekte dat de grote cellen gefuseerde macrofagen waren. Macrophagen zijn witte bloedcellen die gespecialiseerd zijn in het opeten van bijvoorbeeld bacteriën. In dit geval

versmolten ze door de enorme vetconcentratie die de lymfeklieren passeerde en aten ongeremd vet. Dit veroorzaakte een ontsteking. 'De ontstoken lymfeklier zit vol

Onverzadigde vetten stimuleren de aanmaak van het beschermende eiwit

met deze zogenaamde schuimcellen, en dit was het begin van de ontstekingscascade, die uiteindelijk volledig uit de hand liep', zegt Kersten. 'De rol van het Angptl4 eiwit is nu veel duidelijker: het voorkomt dat macrofagen zich vol eten aan vet en remmen zo de ontstekingsreactie.'

GROOT BELANG

Hoewel onverzadigde vetten ook via de lymfe naar het bloed worden getransporteerd veroorzaken ze verrassend genoeg geen ontstekingsreactie. Dit heeft volgens Kersten te maken met het stimulerend effect van deze vetten op de aanmaak van het beschermende Angptl4 eiwit. Daarnaast leidt de opname van onverzadigd vet door macrofagen niet tot een ontstekingsreactie.

Volgens Kersten is zijn onderzoek van groot belang voor de mens, want ook mensen hebben het Angptl4 eiwit, wat hen, net als bij muizen, beschermt tegen verzadigd vet. Ongeveer drie procent van de bevolking heeft echter slechts de helft van de normale activiteit en bij één op de tienduizend mensen is het eiwit volledig inactief. 'Voor hen zou een dieet arm aan verzadigd vet geschikt zijn.' **Hans Wolkers**

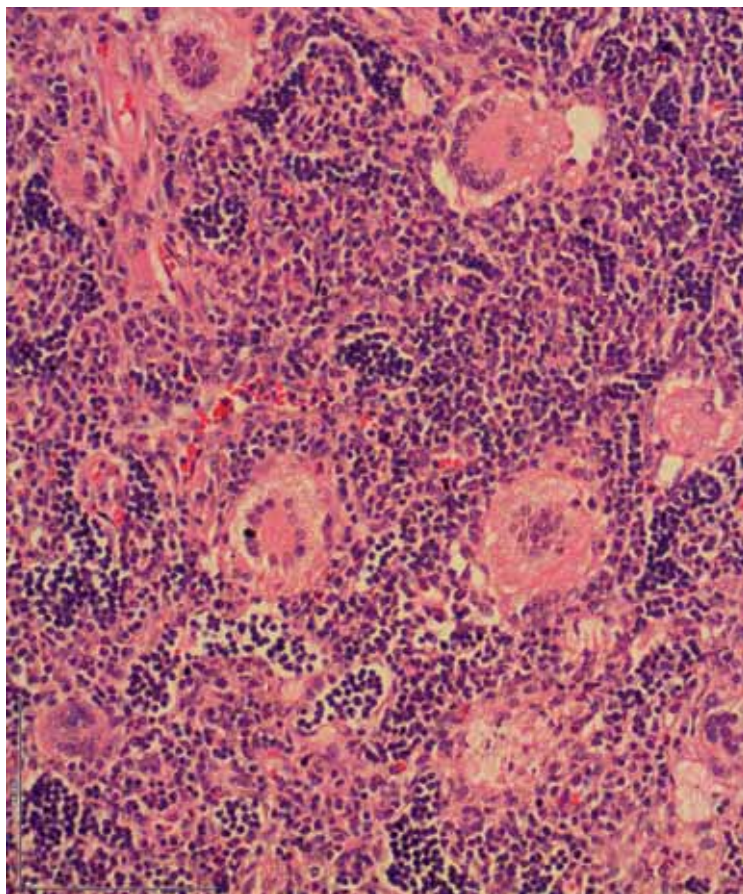

FOTO: SANDER KERSTEN

Microscopische foto van een ontstoken lymfeklier met enorme cellen.

The full story?
resource.wur.nl/en

OF MICE AND MEN

Research on a protein that protects mice from infections caused by saturated fats will prove important for humans, says Wageningen researcher Sander Kersten. He and his colleagues saw how the Angptl4 protein prevented white blood cells in mice from gorging on

saturated fats and setting off an inflammatory response. The small group of humans who lack this protein are vulnerable and need a diet low in saturated fats, says Kersten.

CHAOS RULES

Is there chaos out there? This is the

title of Elisa Benincà's PhD thesis, to be defended before her Wageningen and UvA supervisors on Monday. Her answer is: yes, plenty. Ecological populations such as the plankton she studied are naturally unpredictable, and this is only intensified by the influence of seasons and weather.

SEIZOENEN VERSTERKEN CHAOS IN DE NATUUR

- Populaties dynamisch door intrinsieke chaos.
- Resultaat van belang voor natuurbeheer.

Populaties in de natuur komen en gaan.

Dat bewijst promovenda Elisa Benincà in haar proefschrift met de uitdagende titel *Is there chaos out there?* Met chaos doelt de Italiaanse op de principiële onvoorspelbaarheid van een gereguleerd systeem. Kenmerk van zulke chaos is dat kleine veranderingen op de lange termijn kunnen leiden tot grote gevolgen. Benincà toonde die chaos aan in een planktongemeenschap en haalde met die ontdekking twee jaar geleden Nature. Met modelstudies onderbouwt en verstevigt ze die doorbraak in haar proefschrift.

SEIZOENSRITME STIMULEERT CHAOS

Benincà bewees chaos in populaties plankton in een ton met honderd liter water. Ondanks een constante temperatuur en een vast dag/nacht-ritme kwamen de populaties plankton in het vat nooit tot rust. Chaos, toonde Benincà aan. Ze vond ook een verklaring: zoöplankton eet fythoplankton. Dat levert chaotisch schommelende aantallen van soorten op. Om de invloed van de omgeving te bestuderen, ontwierp Benincà vervolgens een model met jagers en prooi die leven bij een temperatuur die schommelt met het seizoen. 'Ik heb dus gekeken naar hoe de dynamiek tussen jagers en prooi verandert met dit seizoenseffect.'

Het resultaat was verrassend. De chaos werd niet gedempt, de kans op chaos werd juist aangewakkerd. Elk jaar veranderde de volgorde waarin de soorten piekten en de hoogte van die piek. Alleen de totale biomassa volgde een min of meer regel-

matig patroon. 'Veel ecologen denken dat het weer een grote invloed heeft op populaties, maar ik toon aan dat je chaotisch gedrag ook krijgt in een vast seizoensritme. Er is dus intrinsieke chaos in de dynamiek.'

LESSEN VOOR NATUURBEHEER

Is het dus buiten chaos troef? Ja, denkt Benincà. 'Natuurlijk zijn in ecosystemen ook externe invloeden bepalend voor de omvang van populaties. Maar de intrinsieke chaos in die dynamiek is belangrijker dan wordt gedacht.' Dat heeft consequenties voor het natuurbeheer. Voorspellingen over de lange termijn zijn in principe onmogelijk. Dat onderstreept volgens Benincà het belang van voortdurende monitoring van populaties in de natuur. **RK**

Elisa Benincà promoveert op maandag 6 december bij professor Marten Scheffer (Aquatische Ecologie) en professor Jef Huisman (Aquatische Microbiologie, UvA)

CLIMATE CONSPIRACY THEORIES

Dutch science journalist Marcel Crok's book 'The State of the Climate' is a mixed bag, says Prof. Pavel Kabat. The journalist has a good grasp of climate science – no mean feat. But his conspiracy theories go too far. Climate scientists do not distort results, Kabat insists. Results do get simplified in

summaries for politicians and the public, who tend to like their science simple. Crok's questions are valid but it takes a climate scientist to understand them.

VISIE <<

Klimaatjournalist ziet complotten

Wetenschapsjournalist Marcel Crok heeft twee jaar voor- en tegenstanders in het klimaatdebat geïnterviewd. In zijn boek *De Staat van het Klimaat* bekritiseert hij de klimaatwetenschap en het IPCC. Inhoudelijk een sterk boek, vindt hoogleraar Aardsysteemkunde Pavel Kabat. Alleen jammer van die grimmige toon.

'Ik begin met het uitspreken van mijn waardering. Het boek is een sterk staaltje wetenschapsjournalistiek. Om het klimaatdebat te snappen, moet je van goeden huize komen.

De eerste helft krijgt van mij een acht, maar het tweede deel is nauwelijks een voldoende. Jammer dat hij zich daar laat verleiden tot een verbeterde toon. Een feitelijke opsomming en analyse was overtuigender geweest. Het is nu op onderdelen bijna een campagne. Met de detectivestijl en het zoeken naar complotten maakt hij indirect verwijten. Dat is zonde. Ik ken de klimaatwetenschappers waar het in dit boek om gaat bijna allemaal persoonlijk; ze zijn integer. De resultaten opzettelijk een bepaalde kant op sturen is er echt niet bij.

Crok analyseert de klimaatwetenschap, het IPCC, de metingen en het klimaatbeleid. Bij alle vier plaatst hij vraagtekens. Meestal vind ik dat terecht. Zo worden sommige metingen in verstedelijkt gebied gedaan en dat kan tot te hoge waarden leiden. En hij bepleit een snelle schoonmaakoperatie van het IPCC, zoals een maximale termijn voor IPCC-leden, meer transparantie bij het maken van samenvattingen en een grotere rol voor reviewers. Dat wil het IPCC ook, maar pas bij het rapport IPCC-6, over zeven of acht jaar. Maar, schrijft Crok terecht, dat kan natuurlijk eerder.

Daarnaast neemt Crok positie tegen de stelligheid van de IPCC-rapportages. Hij erkent dat de onzekerheden en nuanceringen in de hoofdrapporten staan, maar hekelt de versimpelingen in de samenvattingen. Dat kan hij niet alleen het IPCC verwijten. Het is ook een fout in het systeem, namelijk dat de wetenschap de politiek moet bedienen met uittreksels. Want het debat wordt gevoerd in oneliners. Er staan een paar kleine foutjes in. Zo stelt Crok dat bij één graad opwarming de verdamping met zeven procent toeneemt. De toename zit hem echter niet in de verdamping maar in het vochtgehalte in een verzadigde atmosfeer. Dat is iets fundamenteel anders. Ik denk dat de gemiddelde lezer achterblijft met een gevoel van verwarring. Dat de CO₂-concentratie stijgt door menselijk toedoen, staat buiten kijf. De relatie met opwarming is complex en daar plaatst Crok allerlei vraagtekens bij. Die zijn meestal niet onjuist, maar meestal alleen te begrijpen door klimaatdeskundigen. De gemiddelde lezer kan dat niet.' **GvC**

HET GELIJK VAN JORIS DRIEPINTER

- Drie glazen melk werken optimaal.
- Gunstig effect op hart- en vaatziekten aangetoond.

Na een halve eeuw lijkt het reclamefiguurtje Joris Driepinter, dat vanaf de jaren '60 pleitte voor drie 'pinten' melk per dag, zijn gelijk te halen. Volgens onderzoeker Sabita Soedamah-Muthu van de afdeling humane Voeding, zou de witte motor namelijk wel eens heel gezond kunnen zijn. Uit haar publicatie in *American Journal of Clinical Nutrition* van deze maand blijkt dat drie glazen melk drinken per dag in relatie gebracht kan worden met 18 procent minder kans op hart- en vaatziekten.

VIJFDEUZEND ARTIKELEN

Met haar onderzoek schept ze enig licht in een onderzoeksveld dat vertroebeld wordt door tegenstrijdige onderzoeksresultaten. Daarbij werd soms een positief, soms

Joris Driepinter adviseerde een halve eeuw geleden al meer melk te drinken.

een negatief en soms geen enkel verband aangetoond tussen melk en hart- en vaatziekten. Om meer duidelijkheid te scheppen selecteerde Soedamah vier relevante studies uit ruim vijfduizend artikelen. De Universiteit van Harvard leverde een deel van de zuiveldata aan van Amerikaanse studies.

Uit de gegevens kon Soedamah afleiden dat een glas melk per dag gerelateerd is aan 6 procent minder kans op het optreden van hart- en vaatziekten. Soedamah: 'Het positieve effect van melk konden we tot en met drie glazen per dag aantonen, dan is het risico op hart- en vaatziekten 18 procent lager'.

Volgens de onderzoeker zijn mineralen zoals calcium en kalium in de melk mogelijk verantwoordelijk voor het gevonden effect: 'Die hebben een bloeddrukverlagend effect.' Meer melk drinken, zoals Joris Driepinter een halve eeuw geleden al adviseerde, heeft volgens Soedamah dan ook zeker zin. Het effect moet volgens haar echter ook niet overdreven worden. 'Er was geen relatie tussen de melkinname en sterfte, je leeft er niet langer door', relativeert ze.

ZUIVELINDUSTRIE

Voor het onderzoek kreeg de afdeling Humane Voeding financiering van de zuivelindustrie. Soedamah kwam blanco, en onpartijdig als nieuwkomer in het project. 'Ik vond het een uitdagend onderzoek', vertelt ze. 'De zuivelindustrie heeft zich niet beziggehouden met de inhoud van het onderzoek en ik kon het in principe onafhankelijk van hen uitvoeren. De zuivelindustrie is uiteraard nu wel blij met de resultaten.' **HW**

VLEESVERVANGER HOEFT NIET LEKKER TE ZIJN

- Smaak van vleesvervangers wordt bepaald door de maaltijd waarin ze verwerkt zijn.

Vleesvervangers moeten vooral goed in een maaltijd passen. Dat is belangrijker dan de smaak van het product. Dat blijkt uit Wageningen voedingsonderzoek dat binnenkort verschijnt in *Food Quality and Preference*. Onderzoeker Hanneke Elzerman ging na wat de invloed is

van de complete maaltijd op de acceptatie van vleesvervangers door vleeseters. Zij testte gerechten (rijst, spaghetti, maaltijdsop en salade) met daarin vijf verschillende vleesvervangers waaronder quorn en tofu.

De resultaten van het onderzoek tonen volgens Elzerman duidelijk aan dat 'de context van de maaltijd belangrijker is dan smaak en textuur van de losse producten'. Een vleesvervanger moet naast smaken dus vooral ook passen. Dat is een

belangrijke boodschap voor ontwikkelaars van nieuwe producten. 'De aandacht richt zich nu vooral op losse producten. Maar als je die in een maaltijd eet, vallen verschillen weg. In het ontwikkelingsproces moet de maaltijd waarin je de vleesvervanger eet worden meegenomen. Het maakt eigenlijk niet zo veel uit of de losse producten lekker zijn of niet. De maaltijd maskeert dat.'

Volgens Elzerman hoeven vleesvervangers overigens niet per se op

vlees te lijken. Maar om vleeseters over de streep te trekken is dat wel aan te raden. 'Er is een groeiende groep consumenten die open staat voor vleesvervangers. Voor die groep moeten de vervangers enigszins op vlees lijken om de drempel te verlagen. Vleeseters geven zich overigens niet zo maar gewonnen. Erg lekker vonden de proefpersonen hun eten namelijk niet.' **RK**

The full story?
resource.wur.nl/en

DRINK YOUR MILK

All those 1960s campaigns to get us downing pints of milk a day made sense, says Wageningen researcher Sabita Soedamah-Muthu, who has found a correlation between drinking three glasses of milk a day and an 18 percent drop in the risk of heart

disease. No more sniggering at Dutch businessmen drinking milk with their lunch...

TASTELESS VEGGIE 'MEAT'

Vegetarian meat substitutes do not need to be tasty in themselves, says food researcher Hanneke Elzerman in the next issue of *Food*

Quality and Preference. It is more important that they blend well into a pasta sauce, soup or salad. And to win over confirmed carnivores, they need to look like meat too.

post

OOK EEN MENING? Mail je reactie naar resource@wur.nl.

GREEN UNIVERSITY?

I am Natalia Piñeros, recently graduated from Msc. Leisure, Tourism and Environment at Wageningen University. I do a cleaning job in the afternoons in the Atrium building (close to Forum). After 5.30 pm usually the people that work there have left, so we start the cleaning work. This is the story. I have constantly noticed that when people leave their offices usually they leave the computers and the radiators (heaters) ON the whole night. On Fridays, when some people usually take the day off, simply the heaters and computers stay ON the whole weekend, which results in a waste of energy resources and basically has a negative impact to our environment. I think we all should know that using our common sense is an important aspect when it comes to care about the natural resources, and that the change starts with each one of us. If there is no one in the office, then just do an extra effort and turn OFF your computers and heaters, it doesn't take much work, less than one minute! Perhaps this is also happening in other university buildings. It is never too late to do something and change the lazy behaviour. If it is a matter of 'this is not my problem, the university pays', then maybe that is a wrong position, as we all are paying the consequences. Also, the accumulation of so many plastic cups is a big threat to the environment. Why not, instead of using plastic cups use a mug from home every time you drink something? So, are we really a green University?

Natalia Piñeros, former master student

HET IMAGO VAN WAGENINGEN

Ik was op dinsdag 23 november op een conferentie over biodiversiteit in Artis, een dag bedoeld voor het bedrijfsleven en beleidsmakers, een soort bobo-dag. De kleding van de meeste bezoekers was hier dan ook redelijk op aangepast; men was overwegend in pak, jasje-dasje. Het aandeel Wageningers op deze conferentie was redelijk groot, maar je kon ze aan hun kledingkeuze bijna niet herkennen. Zou Wageningen dan toch haar pluizige imago en uitstraling aan het verliezen zijn?

De eerste spreker van de dag was Marten Scheffer, winnaar van de Spinozaprijs gewonnen, gevierd aquatisch ecooloog en, wat bleek, een echte Wageninger. In zijn bijna zwarte overhemd ('eigenlijk is het een damesblouse', vertrouwde hij me later toe) met felgekleurde vissenprint ('cichliden', aldus Marten) en zijn wat verwassen, ooit zwarte broek, trad hij naar voren. Daar gaat de Wageningse imagoverbetering! Maar wat bleek: gedurende de dag zouden nog vele praatjes volgen van vooral mannen in donkere pakken, maar

geen van hen wist de zaal zo te boeien als Marten Scheffer. Hij wist in een half uur ieders aandacht en passie te wekken voor biodiversiteit en natuur. Ik heb zelden zo ademloos geluisterd. In dertig minuten wist hij de zaal te inspireren en stof tot nadenken en discussie te geven waar we nog lang na deze dag wat aan zullen hebben. Wageningen een pluizig imago? Ik luister honderd keer liever naar één Marten Scheffers in een vrouwenblouse met cichlidenprint met een geweldig inspirerend verhaal dan naar tien mannen/vrouwen strak in pak zonder inhoud. Marten bedankt, ik ben er weer trots op Wageninger te zijn!

Marjolein Helder, PhD-student

INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

In de bespreking van de intensieve veehouderij in Nederland in de vorige Resource (#7) wordt aan een belangrijk aspect weinig aandacht gegeven. Het overgrote deel van deze productie wordt geëxporteerd. Het is dus van belang producten te leveren die voldoen aan kwaliteitseisen van consumenten en supermarkten in de landen waarheen we exporteren. En dat we leveren tegen een prijs die zij bereid zijn te betalen. Hierbij moeten we concurreren met veehouders in andere landen, zoals Denemarken, Brazilië, Polen en Thailand. We kunnen er niet op rekenen dat Wakker Dier er in slaagt de bereidheid van consumenten om meer te betalen voor een diervriendelijk product te vergroten in de landen waarheen we exporteren. We kunnen ook besluiten de export van de intensieve veehouderij te beperken, maar dan moeten we er wel in slagen om voor medewerkers in de Nederlandse intensieve veehouderij, een andere inkomstenbron te vinden. Een die geen ernstige milieuprobleem veroorzaakt.

Anne van den Ban, emeritus hoogleraar Voorlichtingskunde

[E]

LIVESTOCK >> Prof. Anne van den Ban reminds us of a fact left out of the account of intensive livestock farming in Resource #7: much of the produce is exported and has to meet strict standards for competitive prices.

WAGENINGEN'S IMAGE >> At a biodiversity conference, Marjolein Helder forgave Marten Scheffer his outfit (which wouldn't do anything to change Wageningen's hippy-dippy image) as soon as he opened his mouth. His speech was infinitely more inspiring than any given by the men in suits.

Full letters? resource.wur.nl/en

colofon

Resource is het magazine en de website voor studenten en medewerkers van Wageningen UR. Resource magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Abonnement

Een abonnement op het magazine kost €58 (buitenland €131,50) per academisch jaar. Opzeggen een maand voor het eind van de lopende abonnementsperiode (1 augustus).

Redactieadres

Akkermaalsbos 12, 6708 WB Wageningen.
Postbus 409, 6700 AK Wageningen
Gebouw 116 (bode 31). T 0317 484020.
Secretariaat: Thea Kuijpers,
resource@wur.nl. T 0317 484020
Website: resource.wur.nl. ISSN 1389-7756

Redactie

- drs. Gaby van Caulil (hoofdredacteur)
gaby.vancaulil@wur.nl, T 0317 482997
- Rob Goossens (eindredacteur)
rob.goossens@wur.nl, T 0317 485320
- ir. Nicolette Meerstadt (webredacteur)
nicolette.meerstadt@wur.nl, T 0317 488190
- Alexandra Branderhorst (studenten, onderwijs, VHL), T 0317 481725,
alexandra.branderhorst@wur.nl
- ir. Roelof Kleis (ecologie, sociale wetenschappen, economie)
roelof.kleis@wur.nl, T 0317 481723
- Albert Sikkema (plant, dier, organisatie)
albert.sikkema@wur.nl, T 0317 481724
- dr. ir. Hans Wolkers (voeding, visserij),
hans.wolkers@wur.nl, T 0317 485251

Vormgeving

- Hans Weggen, hans.weggen@wur.nl,
T 0317 485272; basisvormgeving magazine: Nies & Partners bno Nijmegen

Freelance auteurs

Kees van der Ark, Karin Flapper, Stijn van Gils, Alice van Ginkel, Teuntje de Glee, Simone Herrewijn, ir. Yvonne de Hilster, Christoph Janzing, Marleen Klingenberg, Sander de Kraker, Ilse Markensteijn, Karin de Mik, Suzanne Overbeek, ir. Rik Nijland, Tom Rijntjes, Marlot Roelofs, ir. Astrid Smit, Agnes Tol, ir. Joris Tielens, Hoger Onderwijs Persbureau

Vertaling

Clare McGregor, Keen-Mun Poon,
Clare Wilkinson

Foto's

Guy Ackermans, Bart de Gouw, Sjoerd Sijsma, Hoge Noorden, Nationale Beeldbank

Illustraties

Esther Brouwer, Sebastiaan Donders, Miesjel van Gerwen, Guido de Groot, Karel Hulsteijn, Yvonne Kroese, Annemarie Roos, Henk van Ruitenbeek

Advertenties

Extern, Bureau van Vliet, T 023-5714745,
m.dewit@bureauvanvliet.com
Intern (gereduceerd tarief), Hans Weggen,
T 0317-485272, hans.weggen@wur.nl

Uitgever

Viola Peulen, Corporate communicatie
Wageningen UR

Resource wordt gedrukt op papier uit verantwoord beheerde bossen.

‘Je kunt toch ergens anders gaan werken’

Een op de vijf medewerkers van Wageningen UR heeft te maken met intimidatie op de werkvloer, blijkt uit de Medewerkermonitor. Maar, wat verstaan we onder intimidatie? Resource tekende – anoniem – ervaringen van medewerkers op en sprak met een vertrouwenspersoon.

tekst: Alexandra Branderhorst, Roelof Kleis, Thea Kuijpers en Albert Sikkema / **Illustratie:** Yvonne Kroese

Voor de ondernemingsraad zijn de cijfers aanleiding om het onderwerp intimidatie de komende tijd bij het universiteitsbestuur aan de orde te stellen. Maar wat is intimidatie? De klachtenregeling ongewenste omgangsvormen definieert het als ‘Ongewenst gedrag, dat tot doel of gevolg heeft dat de waardigheid van een persoon wordt aangetast en een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd’. Intimidatie is een breed begrip, bevestigt vertrouwenspersoon Martie Wagenaar. ‘Het is subjectief, omdat het gaat om de ervaring van diegene die ermee te maken heeft.’ De gevolgen kunnen verstrekken, voegt ze eraan toe. ‘Wanneer iemand intimidatie ervaart, kan dat bijvoorbeeld leiden tot onzekerheid, angst, stress en gezondheidsklachten.’

In de enquête werd geen onderscheid gemaakt tussen intimidatie op de werkvloer en intimidatie door anderen, bijvoorbeeld door studenten. Maar de rondvraag van Resource onder medewerkers levert vooral meldingen op van de werkvloer. Vooral leidinggevend worden vaak genoemd. Wagenaar: ‘Het kan bijvoorbeeld te maken hebben met de manier waarop een leidinggevende iets brengt. Dat kan heel intimiderend overkomen.’

Bazen zijn zich daar niet altijd van bewust, stelt ze. ‘Soms gaat het om een slechte manier van communiceren. Alhoewel het natuurlijk ook voorkomt dat leidinggevend werknemers bewust onder druk zetten.’

TOPJE VAN DE IJSBERG

Intimidatie kan grote impact hebben op de sfeer en de hele afdeling. Collega's kunnen bijvoorbeeld bang zijn dat hen hetzelfde overkomt, waardoor ze zich onveilig voelen. Wagenaar: ‘Goede leidinggevend zien dat en grijpen in. Maar vaak is de leidinggevende onderdeel van het probleem.’

De vertrouwenspersonen zijn geschrokken van het hoge percentage medewerkers dat zich geïntimideerd voelt volgens de medewerkermonitor. ‘We zagen wel een toename

‘Bij de Medewerkermonitor heb ik ingevuld dat ik met intimidatie te maken heb gehad. Ik heb namelijk eens een brief gestuurd over het universitaire beleid. Vervolgens kreeg ik van het bestuur, via mijn chef, te horen dat als het beleid me niet beviel ik toch gewoon ergens anders kon gaan werken. Dat riekt naar: pas op wat je zegt, want ik kan je zo ontslaan.’

‘Ik had laatst kritiek op mijn afdelingshoofd. Het ging over de organisatie. Toen foeterde hij, en kleineerde me in het bijzijn van het secretariaat. In de sfeer van: jij bent een medewerker en ik ben de baas, waar bemoei je je mee. Het voorval is typisch voor deze organisatie; het is heel erg top-down. Er worden oekazes over je uitgestrooid. En als je daar tegenin gaat, wordt er niet geluisterd. Dat is ook intimidatie. Op een gegeven moment trek je je als medewerker dan op je eigen eilandje terug. Ik doe mijn best voor mijn

groepje, en voor de rest: laat maar. Achteraf gezien had iemand moeten ingrijpen, had iemand hem moeten zeggen dat hij overspannen reageerde. Dat dit gedrag is dat echt niet kan. Ik vind het goed dat dit soort dingen in de openbaarheid komt. Ook als signaal naar anderen toe: jij bent niet de enige die daar mee zit.’

‘Ik heb last van twee mannen die geregeld gesprekken in het seksuele trekken. Ze doen het continue en het lijkt daarmee hun algemene gedragsstijl. Dat maakt het ook zo moeilijk om er iets aan te doen. Op een gegeven moment richtte het zich op mij persoonlijk, gewoon en plein public, in de kantine. Ik stond met m'n mond vol tanden en wist niet hoe ik moest reageren. Maar laatst toen wéér een insinuerende opmerking werd gemaakt ben ik tegen die persoon uitgevallen. Ik hoorde later van een collega dat de persoon in kwestie niet begreep waarom ik zo had gereageerd.’

me van het aantal meldingen in de jaarcijfers. Maar wij zien het topje van de ijsberg. Mensen komen pas bij ons als ze in diepe ellende zitten.’

Wagenaar noemt de toename erg zorgelijk. ‘Jaarlijks doen we aanbevelingen in onze jaarrapportage om meer aandacht te besteden aan de sociale en communicatieve vaardigheden van leidinggevend. Ook bij de selectie

[E]

INTIMIDATION

In this year's survey of staff satisfaction, one in five Wageningen UR staff reported having experienced some form of intimidation. Cause for concern, and Resource set out to find out what they meant. Some of those interviewed spoke of veiled threats: 'When I criticized university policy I was told if I didn't like it I could always go elsewhere.' Others were bothered by sexual innuendo, verbal aggression, ostracism, or a boss with alpha male body language. For some the pressure to achieve is intimidating: if your performance is not up to scratch, 'the thumb-screws are tightened', as one person put it. In some departments you have to be careful what you say: a casual remark about work pressure was used against someone in a performance evaluation. One institute can intimidate another too, it seems: VHL staff were put off by the university's snooty attitude during the merger negotiations. These stories are the tip of the iceberg, thinks confidential counselor Martie Wagenaar, who encourages people to sound the alarm in good time and not to bottle things up.

The full story?
resource.wur.nl/en

'Als medewerkers bij het instituut onvoldoende werk hebben, krijgen ze begeleiding of een cursus om hun prestatie te verbeteren. Bij sommigen leidt dat niet tot een verbetering. Bij die mensen worden de duim-schroeven aangedraaid. Het heeft ons geld gekost, redeneren leidinggeven-den, die willen niet meer geld kwijt zijn aan deze medewerker. Die mensen worden onder druk gezet om zelf ontslag te nemen. Dat ervaren ze als intimidatie.'

'Ik kreeg een opdracht van mijn baas waarbij hij refereerde aan gemaakte afspraken. Om z'n verhaal kracht bij te zetten maakte hij gebruik van handgebaren en hij had een bepaalde toon in z'n stem. Alleen, de afspraken bestonden niet. Het werd een welles-nietes gevecht met mijn baas en hij verbood me om er met collega's of met de leidinggevende over te praten.'

'Eén keer viel een medewerker heel hard tegen mij uit, over iets waar ik niet over ga. Hij was heel boos en ik was toevallig het eerste gezicht dat hij tegenkwam. Hij stond enorm te schreeuwen. Op het moment dat ik ook kwaad begon te worden, kwam een collega kijken.

Toen ging die man, na nog wat gemopper, weg. Later heb ik hem nog gezegd dat ik zijn uitval vervelend vond, maar ik kreeg niet het idee dat de boodschap overkwam.'

'Afgelopen jaar werden de leerstoelen, en daarmee de hoogleraren, geclusterd in groter verband. Onze kenniseenheden kwam met een voorstel welke hoogleraren samen in een cluster moesten samenwerken. Daar was lang niet iedereen happy mee, maar de directie eiste van de hoogleraren dat ze hier niet over gingen praten. We werden echt zwaar onder druk gezet – echt intimiderend.'

'Ik voelde me geïntimideerd door mijn vorige leidinggevende, die een dominante houding had. Ik durfde mijn mond niet meer open te trekken. Als je je mond opendeed, werd je verbaal platgewalst.'

'Het gaat vooral om geestelijk geweld. Het is verschrikkelijk als je nooit gewaardeerd wordt en mensen niet geïnteresseerd zijn. Dat is óók intimidatie. Bovendien worden dingen onder de mat geveegd. Een paar

mensen hebben ontslag genomen vanwege seksuele intimidatie. Bijvoorbeeld opmerkingen en handastellijkheden, die door een groep mensen grappig worden gevonden. Maar als er aan de bel wordt getrokken, wordt er niks mee gedaan.'

'Bij de bijeenkomsten rondom de fusie van Van Hall Larenstein hing er wel een bepaalde sfeer. De houding vanuit Wageningen was: jullie stellen niet zoveel voor en moeten blij zijn dat je met de WUR mee kan.'

'Mijn leidinggevende vroeg me, net toen ik met m'n jas in de hand stond om naar huis te gaan, hoe het met mijn werkdruk was gesteld. Goh aardig, dacht ik en vertelde hem dat ik tot over m'n oren in het werk zat en inderdaad veel werkdruk had. Een paar maanden later werd in het functioneringsgesprek gerefe-reerd aan mijn antwoord van destijds. Geconcludeerd werd dat mijn planningscapaciteiten onder de maat waren. Dat voorval is heel slecht gevallen. Ik dacht dat ik in een veilige omgeving m'n verhaal kon doen.'

De namen van de geïnterviewden zijn bij de redactie bekend.

van nieuw personeel. We vragen ons af of dat binnen Wageningen UR wel hoog op de lijst met competenties staat.'

Wanneer je last hebt van intimidatie, kun je niet vroeg genoeg aan de bel trekken, benadrukt Wagenaar. 'De medewerker zelf is de eerste die het proces kan omkeren. Als je niet aangeeft dat er iets aan de hand is, zal het ook niet veranderen.'

De vertrouwenspersoon moet de problematiek ontrafelen en een passend advies geven. Soms wordt duidelijk dat er ook een arbeidsconflict is, of spelen er ook persoonlijke problemen. Wanneer de werkcultuur niet bij je past, kan een andere baan een uitweg zijn. Maar, tekent Wagenaar aan, voor sommige werknemers is dat praktisch onmogelijk. Bijvoorbeeld voor postdocs en aio's met specialistische functies en voor oudere werknemers.

LUCHT JE HART

Wagenaar adviseert mensen die zich geïntimideerd voelen om erover te praten met collega's, de partner of vrienden en zo vroeg mogelijk naar een vertrouwenspersoon te gaan. 'Als is het alleen maar om je hart te luchten. Of te be-

spreken hoe je ermee om wilt gaan.' Wagenaar benadrukt dat vertrouwenspersonen niets naar buiten brengen en alleen stappen ondernemen als de medewerker dat zelf wil. 'Soms vragen cliënten me mee naar een gesprek met hun leidinggevende. Soms kan ik dan de angel uit het conflict halen. Ik stel vragen om het probleem helder te krijgen, daardoor kan een gesprek wat rustiger verlopen en ontstaat er meer ruimte om naar elkaar te luisteren.'

Helaas zijn niet alle problemen makkelijk op te lossen. 'Als we er met de leidinggevende of personeelsfunctionaris niet uit komen, gaan we een stapje hoger. Als laatste fase staat de klachtenprocedure open. In sommige gevallen kan het goed zijn als een onafhankelijke klachtencommissie beoordeelt of de klacht gegrond is en wat voor een actie er moet worden ondernomen. Maar dat kost ontzettend veel energie. Het is meestal beter om het niet zover te laten komen.'

Meer informatie op intranet: People > Welzijn & Gezondheid > A-Z > Vertrouwenspersonen

TE LANG GEDRAALD BIJ AANPAK Q-KOORTS

Prof. Gert van Dijk: 'Een onomstotelijk bewijs kan de wetenschap niet leveren. Je kunt proberen voldoende aanwijzingen boven water te krijgen om verder te kunnen gaan'

Niet alleen ministeries, ook wetenschappers hebben verwijtbare fouten gemaakt bij de aanpak van de Q-koorts vorig jaar. 'Besmette mensen hadden eerder ondervraagd moeten worden.'

Ministeries die de bal heen en weer spelen, wetenschappers die kraakheldere verbanden over het hoofd zien en daardoor: gebrek aan doortastende maatregelen die talloze besmettingen hadden kunnen voorkomen. De conclusies van de commissie die onderzoek deed naar de aanpak van de Q-koorts in Nederland zijn hard. De belangrijkste is dat het veel te lang duurde voordat erkend werd dat melkgeitbedrijven de bron waren van de Q-koortsbesmetting. Dat is deels te wijten aan de ambtenaren van de ministeries van landbouw en volksgezondheid, die de bal vele malen aan elkaar bleven toespelen. Maar ook wetenschappers gaan volgens de onderzoekers niet vrijuit. Die zouden teveel gefixeerd zijn geweest op keihard wetenschappelijk bewijs, terwijl alle signalen eigenlijk al in dezelfde richting wezen.

De Wageningse hoogleraar Gert van Dijk was voorzitter van de commissie. Hij kreeg in januari opdracht om de oorzaak uit te zoeken van de besmettingsexplosie die aan zeker tien mensen het leven kostte. Duizenden anderen raakten besmet met de ziekte die in sommige gevallen levenslange gevolgen heeft. Dat er zo laat alarm werd geslagen kwam omdat de Q-koorts tot 2007 een relatief onschuldige ziekte leek, met gemiddeld slechts vijftien besmettingen per jaar. Toch meent Van Dijk dat sneller ingrijpen mogelijk was geweest. 'Een eerder besef had veel besmettingen bij mensen voorkomen.'

Hoe kon dit gebeuren?

'De Q-koortsuitbraak in Nederland is de grootste ooit. In het buitenland zijn er echter ook uitbraken geweest, kleinere. In Duitsland bijvoorbeeld. Daar is men sneller op

zoek gegaan naar de bron, ze kwamen er daar al gauw achter dat het ging om herkauwers, schapen in hun geval. In 2006 is er al gekeken naar de kans op besmetting en de afstand van besmettingsgevallen tot mogelijke bronnen.'

Dat wisten ze hier niet?

'Het is nooit met zoveel woorden gezegd, maar we twijfelen er aan of het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid (RIVM) op de hoogte was van de Duitse gevallen die in de literatuur worden beschreven. In het Duitse Soest bij Dortmund zijn in 2003 bijna driehonderd mensen besmet geraakt met de bacterie.'

De geitensector had veel eerder als bacteriebron kunnen worden aangewezen?

'Het RIVM komt pas in 2008 met zo'n bronnentabel voor Nederland. Dit is veel te laat gebeurd. In een vroegtijdig stadium hadden gezondheidsdiensten van ministeries met elkaar contact moeten hebben. Het ene ministerie wist niet hoe het bij het andere werkte. Ook is lang gedacht dat een Q-koortsbesmetting niet echt ernstig is, 60 procent van de besmette mensen merkt er immers niets van. Ook was er geen ministeriële consensus over uit te voeren maatregelen.'

Was de wetenschap te voorzichtig?

'Een onomstotelijk bewijs kan de wetenschap niet leveren. Je kunt proberen voldoende aanwijzingen boven water te krijgen om verder te kunnen gaan. Het heeft me wel verbaasd dat er hier niet direct een degelijk bronnenonderzoek is uitgevoerd. Hierdoor bleef de vraag boven de markt hangen of er wel voldoende hard bewijs was voor de geitensector als Q-koortsbron. Besmette mensen hadden eerder ondervraagd moeten worden, op zoek naar mogelijke verbanden tussen bronnen en besmettingen.' **Broer Scholtens**

[E]

QUERIES ON Q FEVER

The Netherlands was slow to act on last year's outbreak of Q fever, which cost ten lives and made thousands ill, some of them with chronic after-effects. It took too long before goat farms were identified as the source of the infection, says a commission of enquiry led by Wageningen professor Gert van Dijk. This was because ministries were too busy passing the buck, while scientists were so obsessed with hard evidence they ignored a lot of important clues. The commission also blames public health institute RIVM for its apparent ignorance of an outbreak in Germany and for being slow to track the infection to its source on goat farms. 'Infected people should have been questioned much earlier', says Professor Van Dijk.

The full story?
resource.wur.nl/en

Plant

WAGENINGEN UNIVERSITY
WAGeningen UR

PLANT RESEARCH INTERNATIONAL
WAGeningen UR

Applied Plant
Research
For a
Sustainable
and
Disseminating
Knowledge
days and

Wageningen University, Plant Sciences

fundamental insights
improving the understanding of the basic mechanisms
state-of-the-art research and
international agenda setting

Plant Research International

For a sustainable world
improving agricultural production
sustainable research
international agenda setting

SNORREMANSEN

Twintig plantonderzoekers lieten in november hun snor staan, en haalden daarmee 400 euro op voor onderzoek naar prostaatkanker. Hier zie je het resultaat op 30 november. Erik Wijnker won in de categorie 'Most impressive' (tweede rij met leren jas) en Harro Bouwmeester in de categorie 'Most face changing' (midden op achterste rij, met bril). 'Movember' is in 1999 begonnen in Australië en vraagt aandacht voor het welzijn van mannen. **GvC / foto: Guy Ackermans**

[E] MOUSTACCHIO MEN

Twenty plant researchers grew their moustaches in November to raise money for prostate cancer research. Result: 400 euros and the faces in the photo. Erik Wijnker (second row, leather jacket) won the 'most impressive' prize, and Harro Bouwmeester (centre back row, glasses) won the 'most face-changing' prize. 'Movember' started in Australia in 1999 as a way of drawing attention to men's wellbeing issues.

De Westerse wetenschap is te veel gericht op de nationale economie en op publiceren. Daardoor laten we belangrijke kansen liggen voor voedselproductie en ziektebestrijding in ontwikkelingslanden, zo betoogt de Wageningse filosoof Cor van der Weele.

tekst: Marion de Boo / **Illustratie:** Miesjel van Gerwen

Een voorbeeld: tussen 1975 en 1999 werden 1393 nieuwe medicijnen op de markt toegelaten. Welgeteld dertien waren er bestemd voor ziekten als malaria, tuberculose en dengue, de zogeheten 'neglected diseases' waaraan in de tropen jaarlijks miljoenen mensen sterven. Deze cijfers wijzen op een onbalans die eind jaren negentig al werd aangeduid als de '10-90 kloof': niet meer dan zo'n tien procent van het wereldwijde gezondheidsonderzoek was destijds gericht op de ziekten die tezamen 90 procent van de ziektelast veroorzaken.

Filosoof Cor van der Weele, verbonden aan de leerstoelgroep Toegepaste filosofie in Wageningen en het LEI in Den Haag doet onderzoek naar deze tegenstelling en hield ruim anderhalf jaar een weblog bij over haar bevindingen (tennintygap.wordpress.com). Ze richt zich daarbij vooral op genomics-onderzoek dat zowel de ontwikkeling van medicijnen omvat, als het verbeteren van landbouwgewassen.

De '10-90 kloof' bestaat nog steeds volgens Van der Weele. Weliswaar is er wat ten goede veranderd, maar dat is vooral te danken aan particuliere initiatieven. 'Zo steekt Bill Gates miljarden in tropische ziekten. Maar scheef is de onderzoeksagenda nog steeds. Ik heb me afgevraagd welke mechanismen die kloof in stand houden, en welke hem kunnen helpen overbruggen.'

Van der Weele heeft niet specifiek naar Wageningen gekeken. 'Wageningen is van oudsher misschien wel de meest mondiaal gerichte universiteit van Nederland, dus de verhoudingen liggen hier ongetwijfeld anders. Maar de obstakels in het wetenschaps- en innovatieklimaat gelden ook voor Wageningen.'

KENNISECONOMIE

Dat Westers onderzoek zo'n beperkte focus blijkt te hebben, is eigenlijk verrassend. Wetenschap heeft van nature een universeel en kosmopolitisch ethos, en dat sluit goed aan bij een globaliserende wereld. Toch blijkt het wetenschapsbeleid vooral nationaal georiënteerd, laat Van der Weele zien. 'Het businessplan 2008-2012 van het *Netherlands Genomics Initiative* (NGI), dat het meeste onderzoek rond genomics aanstuurt, is vooral gericht op het versterken van de Nederlandse kennis-economie en van onze concurrentiepositie ten opzichte van andere landen.' Valorisatie is een kernthema in dit beleidsplan. Wetenschappelijke excellentie, die zich uit in veel publicaties en citaties in tijdschriften met een hoge impactfactor, staat centraal.

PRAKTISCH NUT

Een obstakel voor mondialisering is de kloof tussen het front van het onderzoek en de problemen van de wereld. Het valt niet mee om onderzoeksprojecten zo te ontwerpen dat ze praktisch nut hebben voor arme landen en tegelijkertijd wetenschappelijke uitdagingen bieden waarover onderzoekers kunnen publiceren.

Het *Ghanaian-Dutch Program of Health Research* was een uniek gezondheidsproject omdat het hele-

Iets meer COMPASSIE graag

maal werd aangestuurd door vragen en behoeften vanuit de praktijk, maar de Nederlandse onderzoekers haakten af omdat het project onvoldoende wetenschappelijke publicatiemogelijkheden bood.

Van der Weele: 'De voormalig Wageningse malariaonderzoeker Bart Knols schat dat hooguit vijf procent van alle publicaties rond malaria echt praktisch van belang is. De rest van de artikelen is gericht op het vullen van de gaten in onze wetenschappelijke kennis, daarbij is publicatie een doel op zichzelf geworden.'

De onderzoekers zelf verwijt Cor van der Weele niets. 'Als je in een situatie zit waarin je afgerekend wordt op je publicatielijst, dan is het logisch dat je je daarop concentreert. Maar beleidsmakers zouden zich wel morele vra-

daarvandaan komt. Veel belangrijke vernieuwingen komen echter tot stand in een interdisciplinair proces van het opnieuw gebruiken en combineren van bestaande kennis met low tech-verbeteringen.

Zo blijkt het *System of Rice Intensification*, ontwikkeld door een Jezuïtische pater op Madagaskar, opmerkelijk succesvol. Rijstplantjes worden nu veel jonger uitgepoot, in brede rijen, met druppelbevloeiing in plaats van irrigatie. Dat betekent een flinke besparing op arbeid en zaai-zaad en de bodemstructuur blijft veel gezonder, wat het gewas ten goede komt. Dit idee werd in de wetenschap pas langzaam serieus genomen, maar blijkt nu wereldwijd succesvol, aldus Van der Weele.

Meer erkenning voor interdisciplinariteit en low tech-innovatie betekent in onderzoek rond voedsel en armoede onder andere: minder nadruk op genomics, meer waardering voor de inbreng van agro-ecologie.

VERLICHT EIGENBELANG

Er zijn signalen die wijzen op een kentering in ons denken. Van der Weele wijst enthousiast op het recent verschenen rapport 'Kennis zonder grenzen' van de Adviesraad voor Wetenschap en Technologie. Dit rapport bepleit een omslag naar een mondiaal georiënteerd wetenschaps- en innovatiebeleid, waarin grote mondiale uitdagingen meer leidend worden voor de Nederlandse onderzoeksa-genda.

'Het is inderdaad belangrijk daarbij geen harde morele tegenstelling te maken', zegt Van der Weele. 'Een puur altruïstisch beleid zou compleet onrealistisch zijn, zo zit menselijke motivatie niet in elkaar. Tegelijk is het niet een uitgemaakte zaak wat eigenbelang precies inhoudt. De taak is niet de nationale belangen af te zweren, maar er anders over te gaan denken: niet via de vraag wie de beste is, maar via aandacht voor onderlinge afhankelijkheden, zodat er een combinatie kan ontstaan van verlicht eigenbelang én compassie.'

[E]

THE 10/90 GAP

The '10/90 gap' was an expression coined in the 1990s and referred to the fact that only 10 per-cent of western health research targeted the causes of 90 percent of the illness in world.

Wageningen philosopher Cor van der Weele is interested in this imbalance, which she believes still affects both health and agriculture, through priorities set in genomic research on drugs and crops. The problem is that scientific policy focuses on national interests, and science is seen as a productive industry. What does it produce?

Shedloads of articles and citations, preferably.

Practical applications?

Less important. Ex-Wageningen researcher Bart Knols reckons only five percent of malaria research helps to combat the disease; the rest fills theoretical gaps. A more practical health research programme was set up in Ghana, but Dutch researchers lost interest because they could not get any publications out of it. There is hope, though; a recent Dutch Science Council report – *Knowledge without boundaries* – calls for a more global-minded policy. Science doesn't have to turn into charity, says Van der Weele. But you could go for a win-win combination of enlightened self-interest and compassion.

The full story?
resource.wur.nl/en

'De wetenschap wordt steeds meer beschouwd als productieproces, als onderdeel van onze nationale economie'

gen mogen stellen en reflecteren op hun doelstellingen. De wetenschap wordt steeds meer beschouwd als productieproces, onderdeel van onze nationale economie. Met name in de geesteswetenschappen is de onvrede daarover vrij groot. Wie een boek schrijft mag dat tegenwoordig nog maar meetellen voor twee publicaties, ook al zit er natuurlijk veel meer werk in. Die publicatiedrang leidt er bovendien toe dat mensen hun onderzoek opknippen in steeds meer stukjes waarover ze dan afzonderlijk publiceren met zoveel mogelijk collega's, die elkaar bovendien zo vaak mogelijk citeren.'

MEER ECOLOGIE

Een ander mechanisme dat de ongelijkheid in stand houdt, is de focus op technologie. Nieuwe techniek krijgt veel onderzoeksgeld, vanuit de aanname dat innovatie

Een duurzaam ontwikkelde carrière gaat langer mee.

Academisch toptalent Studeren is vooruitzien. Dus ongetwijfeld heb jij tijdens je studie al je licht laten schijnen over potentiële eerste werkgevers. Als jij droomt van een glansrijke carrière in het bedrijfsleven of bij de overheid, blijft er eigenlijk maar één optie over: Deloitte. Op veel cv's van de huidige topbestuurders in Nederland staat Deloitte als eerste werkgever vermeld. En dat is niet toevallig. Bij ons werk je namelijk al vanaf dag één aan innovatieve oplossingen voor en met toonaangevende organisaties. Dankzij de unieke hulp en inzet van onze Innovation BV kun je jouw ideeën daadwerkelijk transformeren naar nieuwe producten of diensten, waardoor je je creativiteit en ondernemerschap continu ontwikkelt. En je ook bij andere topwerkgevers niet lang onopgemerkt zult blijven. Zoek jij de beste start van je carrière? Begin eerst hier: werkenbijdeloitte.nl.

Deloitte.

NIEUWE OPLOSSING VOOR MESTPROBLEEM

Door de milieuwetgeving neemt het mestoverschot in Nederland toe. Maar als de EU akkoord gaat met het 'mineralenconcentraat', kunnen veeboeren en akkerbouwers kunstmest vervangen door dierlijke mest.

Nederland heeft een mestprobleem. De 12 miljoen varkens en 90 miljoen kippen produceren meer mest dan de veetelers en akkerbouwers mogen uitrijden volgens de nitraatrichtlijn van de Europese Unie. Het mestoverschot moet worden geëxporteerd of verwerkt tot een product waar wel vraag naar is.

Afgelopen week organiseerden de Europese Commissie en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie een workshop in Wageningen over mestverwerking. Voor Nederland een mooie gelegenheid om de nieuwste technologische ontwikkeling op het gebied van mestverwerking voor het voetlicht te brengen: het mineralenconcentraat. Een mineralenconcentraat, nu nog in een proeffase, wordt gemaakt van mest, maar heeft dezelfde samenstelling als kunstmest. Als de boeren de kunstmest mogen vervangen door een product uit dierlijke mest, betekent dat een verlichting van het mestprobleem van mogelijk tientallen procenten. Acht mestverwerkingsinstallaties testen op dit moment de mogelijkheden van mineralenconcentraat uit.

DUNNE FRACTIE

KUMAC, een samenwerkingsverband van een groep varkenshouders en een loonbedrijf, is er eentje van. De coöperatie in Deurne zet varkensmest om in een dikke fractie (met organisch materiaal en fosfaat) en een dunne fractie (met water, stikstof en kalium). Uit de dunne fractie maakt het bedrijf het mineralenconcentraat. Dat kost de aangesloten boeren nu 17 euro per ton mest, zegt Paul Hoeksma van Livestock Research.

Het lastige voor KUMAC is dat ze continu mestproductie moet afzetten, ook nu er geen mest kan worden uitgereden op het land. Mestafzet kost altijd geld. Boeren die de mest onbewerkt willen afzetten, betalen op dit moment 25 euro per ton. Nu is levering aan KUMAC dus voordeliger, maar in het voorjaar daalt de afzetprijs wellicht weer naar 15 euro per ton. In het verleden zijn mestver-

werkers failliet gegaan omdat de veehouders alleen mest wilden leveren aan de mestverwerker als de afzetkosten hoog waren. Bij KUMAC is de mestaanvoer gegarandeerd, omdat de boeren mede-eigenaar zijn en een leveringsplicht hebben, zegt Hoeksma.

LOWTECH

Bij mestverwerking geldt als vuistregel dat de boer het beste zelf kan investeren in goedkope lowtech technieken op de boerderij, zoals biogas winnen uit de mest en mestscheiding in een dunne en dikke fractie. Het is zaak zo

'Het mestoverschot gaat toenemen en het wordt vermoedelijk steeds duurder om de mest kwijt te raken.'

min mogelijk 'water' naar de mestverwerker te brengen. De mestverwerking buiten de boerderij moet juist high-tech en grootschalig zijn.

Zoals de mestverwerkinginstallatie in Moerdijk die jaarlijks 440 duizend ton mest van kippen en kalkoenen verwerkt. Door de kippenmest te verbranden, produceert de mestverwerker energie. Bovendien kan hij nuttige stoffen als fosfaat en kalium terugwinnen uit de as. Deze fabriek in Moerdijk is min of meer lonend. Pluimveehouders die de mest leveren, betalen 7 euro per ton mest.

DUURDER

Het belang van mestverwerking neemt de komende jaren alleen maar toe, vertelt Gerard Velthof, organisator van de bijeenkomst in Wageningen. Als gevolg van de Nitraatrichtlijn worden de bemestingsnormen verder aangescherpt tot 2015, waardoor meer boeren een mestoverschot krijgen. Bovendien wordt Duitsland, waar Nederland veel mest naartoe exporteert, steeds strenger bij de toelating. 'Het mestoverschot gaat toenemen', zegt Velthof, verbonden aan Alterra. 'Het wordt vermoedelijk steeds duurder om de mest kwijt te raken.' Nederland wil de Europese Commissie nu duidelijk maken dat de proef met het mineralenconcentraat goed uitpakt voor het milieu, zodat het hardnekkige mestprobleem in elk geval niet groter wordt. **Albert Sikkema**

De mestverwerkinginstallatie in Moerdijk verwerkt jaarlijks 440 duizend ton mest van kippen en kalkoenen.

[E]

MUCK PROBLEMS

Environmental regulations are aggravating the manure problem in the Netherlands. But if the EU agrees to the application of 'mineral concentrate' instead of artificial fertilizer, a solution may be in sight. The mineral concentrate would be made from the manure. Pig farmers' organization KUMAC is trialling the process in Deurne, at one of eight test plants in the Netherlands. So far it has been difficult to run a profitable manure-processing business as supply fluctuates: if farmers can get rid of the waste more cheaply elsewhere, they will. Seasonal bans on muck-spreading could make it hard to sell the product too. But new solutions are going to be needed, says Gerard Velthof of Alterra. Restrictions on phosphates will be tightened from 2015 and Germany, a big customer, is going to get stricter about what it imports. The Netherlands pins its hopes on convincing the EU that the mineral concentrate is environmentally friendly, so that the problems do not keep on piling up.

The full story?
resource.wur.nl/en

Oostvaardersplassen: IEDEREEN BLIJ?

Eerder ingrijpen moet het leed van de grote grazers in de Oostvaardersplassen voorkomen. Maar aan het natuurlijk beheer van het gebied wordt niet getornd. Dat adviseert een internationale commissie aan de regering. Iedereen blij?

tekst: Roelof Kleis, Hans Wolkers / foto: ANP

Hans Hopster

Lector dierenwelzijn VHL

'Ik ben heel blij met dit rapport. Er is niet gebeurd wat ik had gevreesd: dat op basis van emoties de boel op de schop zou gaan. Dat zou jammer zijn. De Oostvaardersplassen hebben heel veel goeds opgeleverd. Maar Staatsbosbeheer weet dat niet goed voor het voetlicht te brengen. Er is al een tijd een heel interessant experiment gaande, dat helaas nooit als zodanig is aangemeld of van een goed onderzoeksplan voorzien. Staatsbosbeheer moet alle mooie dingen die daar gebeuren veel meer uitventen. Mensen bewust maken van de interessante ecologische processen. Er wordt door de media en de politiek te veel gefocust op het dierenleed en daar lijkt niets tegenover te staan. Terwijl de dieren het tien maanden van het jaar fantastisch hebben. Begrijp me goed: ik wil dieren niet onnodig laten lijden. Daarom ben ik ook voor het advies: dieren eerder verlossen en zorgen voor meer beschutting. Geleidelijk aan is er in de samenleving minder draagvlak ontstaan voor het huidige beheer. **Mensen vinden het moeilijk om dit stukje natuur een plek te geven in onze samenleving.** We zijn nu iets verder opgeschoven naar het niet toestaan van lijden. Het advies past goed bij hoe de samenleving daar op dit moment over denkt. Het is een mooi afgewogen stuk.'

Esther Ouwehand

Tweede Kamerlid Partij voor de Dieren.

'Voor de Oostvaardersplassen hebben wij steeds op drie punten om verbetering gevraagd. Er moet meer beschutting in het gebied komen, zodat de dieren bescherming

kunnen zoeken tegen weer en wind. Daarnaast pleitten we voor vergroting van het gebied door het met de Veluwe te verbinden. Zo krijg je meer variatie en het gebied wordt robuuster. Wij wilden ook beter toezicht op de dieren, want de afspraak was dat verzwakte dieren tijdig worden afgeschoten. Door in een iets vroeger stadium te schieten kun je zo onnodig lijden voorkomen. De commissie beveelt al deze punten aan, daar zijn we blij mee.

In de discussie zien we het als onze plicht om het belang van de dieren voorop te stellen: komen maatregelen de dieren echt ten goede? Wilde dieren zijn toch het beste af door zo min mogelijk bemoeienis van mensen. Het zijn altijd de jagers die vragen om bijvoeren om zo een lijdensweg te voorkomen, maar interen en verzwakken is niet hetzelfde als een lijdensweg. **Veel mensen denken: gooi een pluk hooi neer en dat lost het probleem op.** Maar dat is niet in het belang van de dieren en je doet hiermee meer kwaad dan goed. Vooral de sterkere dieren eten het voer op, terwijl de zwakke dieren nóg slechter af zijn: zij gaan wel vechten om het voedsel, maar krijgen het niet. Op langere termijn vergroot je de problemen alleen maar, doordat er meer dieren komen.'

Sip van Wieren

Ecoloog bij de leerstoelgroep Resource Ecology

'Ik ben wel blij met de conclusies van de commissie Gabor, het had veel slechter gekund. Ik kan me goed in het advies vinden, zeker omdat de Oostvaardersplassen zo ongeveer door heel Nederland beheerd worden. Een belangrijk deel van het beheer is overleefd. Het afschie-

Heckrunderen in de Oostvaardersplassen.

ten van ondervoede dieren in een eerder stadium is een handreiking aan het maatschappelijk debat. Maar er zitten wel nadelen aan. Het doodschieten op basis van een conditiescore is sowieso arbitrair. **We hebben wel eens hele slechte dieren laten lopen en zagen dan toch een wonderbaarlijk herstel.** Door nu de dieren eerder te gaan schieten wordt dit hele selectiesysteem van 'wie gaat wel dood en wie niet?' nog willekeuriger. We gaan zo toch meer toe naar een systeem van klassieke regulatie door de jacht. Het is onontkoombaar dat de selectie minder goed wordt en je dieren zult gaan schieten die het wellicht gehaald zouden hebben.'

Pauline de Jong

Secretaris van de stichting Faunabescherming

'Wij zijn een beetje tevreden met het rapport van de Commissie Gabor. Het verbod op bijvoeren is goed, want dat heeft toch geen zin. Je krijgt dan alleen maar meer dieren. We zijn alleen bang dat het eerder uit hun lijden verlossen van ondervoede dieren een glijdende schaal is en dat de beheerders toch te vroeg de dieren gaan afschieten. De natuurlijke selectie moet wel zijn werk kunnen doen. Het moet heel duidelijk zijn dat een dier het niet gaat halen voordat je besluit in te grijpen. Wij vinden dat het dier zich op zijn minst moet hebben afgezonderd van de anderen, want schieten in de groep moet je niet willen.'

Esther Ouwehand

'De rol van de dierenartsen in de hele discussie is interessant. Die komen met een standpunt wat precies overeen-

komt met wat Henk Jan Ormel van het CDA altijd riep: in het najaar 30 procent van de dieren afschieten en zo nodig in de winter bijvoeren. **Dit maakt van de Oostvaardersplassen een schiettent, waarbij steeds meer dieren zullen worden doodgeschoten.** Nu blijkt dat Ormel in de Raad van Toezicht van de beroepsvereniging van dierenartsen zit. Daar zitten ook fervente jagers in.'

Sip van Wieren

'Ik merk dat dierenartsen zich steeds meer gaan bemoeien met natuurbeheer. Zij vormen een nieuwe lobby, naast de boeren en de jagers. Die bemoeienis heeft een duidelijke signatuur: het individuele dier is belangrijk. Dat is ook logisch gezien hun beroepsethiek. Maar dierenartsen doen veel uitspraken over natuurbeheer. Als ze dan ook nog het risico van dierziekten in de strijd gooien ligt heel Nederland, inclusief de politiek, aan hun voeten. **Dat is een gevaarlijke ontwikkeling, want ze hebben geen verstand van ecologie en beheer.**'

Pauline de Jong

'In de Oostvaardersplassen is er toch wel een ideale situatie. Dat er dieren doodgaan hoort nu eenmaal bij het leven. Jammer genoeg hebben jagers een hele sterke lobby om dit natuurlijke systeem om zeep te helpen. Ook de rol van de dierenartsen in de discussie vind ik kwalijk. Zij stellen dat sterven van honger een pijnlijk proces is. Dat is gewoon niet waar, maar zo wordt er wel op de emoties gespeeld van de gewone burger, die er geen verstand van heeft.'

[E]

WILDLIFE WORRIES

To reduce winter casualties among the wildlife in the Oostvaardersplassen reserve, new advice to the Dutch government proposes faster preventive action without further changes to the hands-off approach to nature management. Everyone happy? VHL Animal Welfare lecturer

Hans Hopster is: he says the advice is balanced and does not throw out any babies with the bathwater. He favours proactive culling combined with providing more shelter. Animal welfare party MP **Esther Ouwehand** got most of what her party wanted: more shelter, more space and more alertness to threats to the animals' wellbeing. Also happy is Wageningen ecologist **Sip van Wieren**. At least, 'it could have been much worse'. He has doubts about the early culling of animals in poor condition: in the past some of these animals have made miraculous recoveries. He notes that vets have more and more to say about nature management and are forming a new lobby, besides farmers and hunters. Understandable but tricky, van Wieren thinks. As for **Pauline de Jong** of the Dutch Fauna Foundation, she's only 'somewhat satisfied'. She's afraid that hunters will abuse the permission to cull and does not agree that dying of starvation is painful.

The full story?
resource.wur.nl/en

Resource volgt een jaar lang de belevenissen van Wietske en Marit, eerstejaars voeding & gezondheid. Deze aflevering: uitgaan.

Wietske en Marit... houden niet van foute praatjes

Wietske en Marit hebben het Wageningse uitgaansleven ontdekt. Gemiddeld eens per week zijn de dames in een kroeg of bij een open feest te vinden. 'Af en toe komt er een jongen met hele foute praatjes op me af, dan zeg ik gewoon dat ik naar de wc toe moet'

'In de eerste Resource stond dat we helemaal niet uitgaan. Nou, dat was wel een beetje overdreven hoor', vertelt Wietske. Want zeker in deze periode, die iets rustiger is, weten de dames naast hun meer dan wekelijkse sportuitje bijna elke week tijd voor een feestje te vinden. Wat de leukste plekken van Wageningen zijn kan het tweetal echter niet vertellen. Wietske denkt een moment na. 'Tja De

De leuke jongen volgens Marit

- * 'Niet te netjes'
- * 'Doe maar kort haar'
- * 'Zonder oorbel of tatoeage'
- * 'Hij moet ouder zijn: ik wil wel een fatsoenlijk gesprek kunnen voeren'
- * 'Niet te lui, maar ook een levensgenieter'

De leuke jongen volgens Wietske

- * Jan

Bunker is erg leuk, en de open feesten. Maar eigenlijk kun je dat niet zo zeggen. Flatkroeg De Bunker is niet bepaald heel mooi, maar er hangt vaak echt zo'n goed sfeertje.' En wat zo'n goed sfeertje nu precies is, blijkt ook lastig te beschrijven. 'Ja, als het gewoon gezellig is en als er leuke mensen zijn', zegt Wietske, 'vaak zijn dat de open feesten, maar dat kun je van te voren niet zeggen. Dus als we horen dat veel mensen gaan, dan gaan we ook.' Een hoogtepunt uit de afgelopen weken was 'Insane in the brain' van Unitas en BSG.

DE NET-NIET-BORREL

Het valt Wietske op dat je in het kleinschalige Wageningen toch

lang niet met iedereen praat. 'Vorige week ben ik naar een feest in Eindhoven geweest, daar praat je veel gemakkelijker met vreemden dan hier.' Thuis heeft ze dezelfde ervaring. Of het Brabantse gemoeidelijkheid is weet ze niet. 'In Wageningen zitten toch ook veel Brabanders.'

Marit geniet misschien nog wel het meeste van de feestjes thuisthuis. 'Zeker nu ik mijn vrienden van thuisthuis alleen nog in het weekend tegenkom.' Toch zit het al met al meestal wel goed met die gezelligheid, op een enkele keer na. 'Ja onze studievereniging had laatst een borrel', zegt Wietske. 'De muziek stond er net te hard om nog te kunnen praten, maar weer te zacht om echt te gaan dansen.'

DE VORIGE AFLEVERING: TENTAMENS

Zevens, achten, negens, en zelfs één tien. 'Maar dat was voor computervaardigheden, en die toets was echt keigemakkelijk', nuanceert een bescheiden Marit. Al met al is de tentamenweek voor beiden prima verlopen. Zelfs chemie, absoluut de lastigste, werd in een keer gehaald. Eén van de gasten kijkt jaloers op. 'Ik heb de helft van al mijn tentamens gehaald. Maar ja, naar boven afgerond is dat ook alles.'

Ze kijkt zielig. 'Ook zielig dat ik dat zo zeg, de organisatie had zo haar best gedaan. Bovendien hebben we ook al heel gezellige activiteiten meegemaakt.'

GEEN CASANOVA'S

Vervelende situaties hebben de twee nog niet meegemaakt. 'Als een niet zo leuke jongen bij een vriendin blijft hangen dan ga ik juist even met haar praten. Zo'n jongen is dan zo weg.' Zelf had Marit een tijd terug wel ongewenste sjans tijdens een feestje. 'Hij bleef maar praten en hij stonk ook nog heel erg uit zijn mond. Oh, en hij ging maar niet weg.' Wietske kijkt op, 'Nou, ik zou gewoon wegllopen. Af en toe komt er een jongen met hele foute praatjes op me af, dan zeg ik gewoon dat ik naar de wc toe moet'.

Over het algemeen zijn Wietske en Marit sowieso al niet buitengewoon gecharmeerd van hun mannelijke medestudenten. 'De meesten zijn niet erg knap', aldus Marit. En qua versiertrucs kan er volgens de vrijgezelle Marit ook wel wat verbeteren. 'Soms komt er iemand op me af die zegt: een vriend van me vindt jou leuk. Pff, kan ie dat niet zelf zeggen dan? Nee, zo iemand heeft meteen al afgedaan.' **Stijn van Gils**

'OPRUTTE' - Ongeveer 1500 studenten, waaronder zo'n twintig Wageningers, demonstreerden op maandag 29 november in Den Haag tegen de kabinetsplannen. De ME hield de demonstranten tegen toen ze optrokken naar het Torentje. Dezelfde middag spraken afgevaardigden van studentenvakbonden en -organisaties met Kamerleden van oppositiepartijen en de VVD. **AB**, foto Job Jansweijer

Langstudeerders op de strafbank

De staatssecretaris van hoger onderwijs wil luie studenten en lakse onderwijsinstellingen stevig aanpakken.

Wie te lang over zijn opleiding doet, betaalt vanaf volgend studiejaar drieduizend euro extra collegegeld, dus bijna 4700 euro in totaal. Bovendien krijgen hogescholen en universiteiten per trage student een 'strafkorting' van drieduizend euro.

EÉN JAAR UITLOOP

Studenten mogen in totaal één jaar vertraging oplopen tijdens hun bachelor- en masteropleiding. Wie in de bachelorfase meer dan een jaar

vertraging oploopt, moet jaarlijks drieduizend euro extra collegegeld betalen. Afgestudeerde bachelors beginnen met een schone lei aan hun masteropleiding – tot ze opnieuw uitlopen. Dan betalen ze meteen het verhoogde collegegeld. De regeling gaat nu al in. Als je al in blesuretijd zit, moet je dus zorgen dat je vóór september 2011 bent afgestudeerd. Verder verliezen vertraagde studenten vanaf 1 januari 2012 hun OV-jaarkaart.

UITZONDERINGEN

De staatssecretaris, Halbe Zijlstra, gaat bekijken of studenten van bèta- en techniekopleidingen een uitzonderingspositie krijgen (zie pa-

gina 7). Ook studenten met een functiebeperking krijgen misschien meer tijd. Maar voor studenten die actief zijn in studentenraden of verenigingsbesturen ziet het er somber uit. De VVD ziet een bestuursjaar als een eigen investering in de toekomst.

KORTING

Behalve studenten worden ook instellingen gestraft voor langstudeerders, met strafkortingen. Hbo-instellingen wilden de korting aan trage studenten zelf doorberekenen, maar kregen daar geen steun voor in de Tweede Kamer. De Tweede Kamer krijgt het wetsvoorstel langstudeerders eind januari. **HOP, AB**

WAGENINGSE REACTIES:

Karmijn van den Berg, Wageningse Studenten Organisatie (WSO):

'De gevolgen zijn groot: geen tijd meer voor een tweede studie of een bestuursfunctie. Alle verenigingsbesturen moeten in actie komen. We worden zelf ook keihard getroffen. Zelf moet ik nog twee vakken doen voor mijn bachelor. Ik denk erover ze nu te doen, naast mijn bestuursfunctie, om vertraging te voorkomen.'

Ewoud Nijhof, Progressieve StudentenFractie (PSF):

'Studeren brengt grote financiële risico's met zich mee voor studenten die ziek zijn of een verkeerde studie kiezen. Ook komen vrijwilligerswerk en bestuurstaken in de verdrukking. Straks doen studenten om financiële redenen niet meer de dingen die we goed en belangrijk vinden. Dat is een verlies voor de maatschappij en voor de universiteit. Dit bestuursjaar betekent een jaar vertraging; voor mijn master moet ik in 2012 waarschijnlijk gaan lenen.'

Martijn Kuller, VeSte:

'We maken ons grote zorgen om de actieve student; dit raakt ons hard. Zelf heb ik twee jaar vertraging; eerst heb ik een jaar iets anders gestudeerd en nu zit ik bij VeSte. Zo wordt studeren, ook voor studenten die niet lui zijn, een grote kostenpost. We vrezen bovendien voor de onderwijskwaliteit. Het gevaar bestaat dat het niveau daalt wanneer de universiteit de druk opvoert om studenten snel te laten studeren.'

[E]

NIGHT LIFE

Wietske and Marit, the two first-years whose fortunes Resource is following over the year, have been discovering the joys of Wageningen's night life, having done well in the exams they were facing last time we met them. Favourite venue? The bunker. Best event? The girls were crazy about Unitas's 'Insane in the Brain' party. They have learned how to shake off unwanted male attention. So what is their type of guy? Marit: casual style, fun-loving, older... Wietske: Jan.

NO MORE ETERNAL STUDENTS

The days when Dutch students can study into their late twenties are numbered. The new government plans to penalize both students and institutions for extended studies. Students will pay almost triple the fees and lose their public transport pass, while institutions will be fined. One year's extension per programme will be tolerated. Exceptions may be made for science students with longer MSc courses, but not for students taking time out to run student organizations. Students are not happy with the plans.

The full story?
resource.wur.nl/en

CREDIT FOTOGRAF

SERIOUS

Drie blondines laten zich door vijftien gluurders naakt fotograferen op de campus. Nee, niet hier maar in Eindhoven. Met de actie wordt geld ingezameld voor 3FM Serious Request, het eindejaarscircus dat dit keer in de lichtstad neerstrijkt. De vijftien cursusplekken worden geveild. Minimale inleg: 250 euro. Camera-ervaring is niet vereist. Meer studentenacties: www.seriousreaction.nl.

STIJN <<

Tranentrekkend

Eén keer heb ik via resource.wur.nl een reactie op mijn column gekregen. Een bondig eindoordeel over een stuk waarin ik aangaf dat mijn huisgenoot Mike niet al te hard studeerde. Ik zal citeren: 'wat een tranentrekkend slechte column is dit...'

De regel ontroerde me, vooral omdat ik dacht dat de woordcombinatie tranentrekkend slecht speciaal voor mij was uitgevonden. Dat bleek naïef, de woordcombinatie blijkt een veel gebruikte voetbalterm. Alleen al *tranentrekkend slechte column* levert op Google ruim 2.300 resultaten op. Maar, dat mag vermeld, ik ben het allereerste resultaat. Nog boven een sportcolumn van Dick Advocaat in De Pers.

Ondanks die twijfelachtige eer lijkt juist deze column m'n meest effectieve. Daarmee wil ik niet zeggen dat mijn andere stukjes nooit wat hebben losgemaakt. Zo is ooit iemand verhuisd vanwege mijn teksten (en ik had haar nog wel geanonimiseerd tot X), ben ik meer dan eens ontvriend en mijn liefdesverklaring van een paar nummers terug? Daar wil ik zelf niet eens meer over praten. Het betoogje over Mike, echter, is m'n enige werk met een gewenst resultaat: Mike is plotseling keihard aan het studeren.

Elke avond als ik thuiskom – en dat is laat – werkt hij nog achter zijn computer, bijgestaan door een oude bureaulamp en een stapel dikke boeken. Verder drinkt hij minimaal de helft minder bier en heb ik iets ontdekt wat ik nooit wist: Mike kan blind typen. Dat de sfeer in het studentenhuys significant bekoeld is door het verdwijnen van de gangmaker en ik daar de schuld van krijg, deert me niks. Mike is met zijn toekomst bezig en dat is mijn verdienste.

Kortom, ik verkeerde in jubelstemming. Tot Mike me vorige week de echte reden vertelde: 'Oh, ik studeer alleen omdat ik geen boetes wil van het nieuwe kabinet'. Ik stortte in. Hoe is het mogelijk. Terwijl hij de studiefinanciering voor masters wegsaneert, het hart uit de EHS knipt, het ministerie van LNV en VROM afschaft en fors bezuinigt op een hele lijst van potentiële werkgevers, snoept ie ook nog de eer van mijn column af. Rutte dankjewel. Stijn van Gils

ROE

Sinds deze maand is etymologiebank.nl in de lucht. Een voorbeeld: roe. Volgens Van Dale: roede, roe [twijg] {1201-1250 in de betekenis 'tak, staf'} oudsaksisch roda [staak, galg], oudhoogduits ruota [staaf], oudfries rode [galg], oudengels rod [kruis] (engels rod [stok]), oudnoors rôda. Daar is dus niks Spaans aan. Wel wat bijbels: 'Wie zijn roede spaart, haat zijn zoon; maar wie hem liefheeft, tuchtigt hem reeds vroeg'. Spreuken 13:24.

'ALLEEN
TUSSEN DE
BOEREN EN
BEJAARDEN'

Wie? Sheila Kolender, eerstejaars Diermanagement

Wat? Blijft af en toe een weekend in Leeuwarden

Waarom? Het is een kleine 10 uur reizen, op en neer naar thuis-thuis

Hoe veel reistijd heb je?

'In een weekend ben ik, heen en terug, negen uur en twintig minuten onderweg. Ik moet naar Kerkrade, een stadje in Zuid-Limburg. Vooral in het weekend zijn er veel spoorwerkzaamheden. Dit, in combinatie met het winterse weer, geeft veel vertragingen.'

Wat doe je zoal in een weekend in Leeuwarden?

'Slapen, beetje tv kijken, huiswerk maken en het huis poetsen. In het weekend blijven weinig mensen in Leeuwarden en is het hier best saai. De stad voelt ook heel anders aan als je weet dat niemand van je huisgenoten of vrienden in de buurt is.'

Wat valt je in het weekend op?

'Ik ging eigenlijk alleen naar buiten om boodschappen te doen. Wel merk ik dat er een iets ander publiek te vinden is, meer boeren en bejaarden.'

Wat heeft Leeuwarden wat Limburg niet heeft?

'Een harde 'G'. Voor de rest heeft de stad veel karakter en gezellige grachtjes.' VH

Rijnsteeg af in 2013

De nieuwbouw voor studenten aan de Rijnsteeg wordt waarschijnlijk pas in 2013 opgeleverd. Het gaat om in totaal 330 studentenkamers.

In september ging studentenhuysvester Idealis er nog vanuit dat de woningen in 2012 klaar zouden zijn. Het bestemmingsplan ligt nu ter inzage bij de gemeente. Wanneer er geen grote bezwaren spelen, kan de gemeenteraad begin 2011 een besluit nemen.

Wanneer de gemeente vervolgens de bouwvergunning afgeeft, kan de bouw in het voorjaar beginnen. Het gaat om ongeveer 330 kamers in 61 huizen met een tuin en 9 appartementen. De meeste woningen zijn opgezet als klassiek studentenhuys waarin vijf of zes studenten een woonkamer, keuken en sanitaire voorzieningen delen. Tot 2006 stond er een studentensterflat op de Rijnsteeg, die werd gesloopt vanwege leegstand. AB

MR. POTATO HEAD

Van aardappels word je dik. Of toch niet? Om het belabberde imago van de aardappel op te krikken at Chris Voigt twee maanden lang alleen maar aardappels. Twintig per dag. Zonder boter of melk. Voigt, woordvoerder van aardappeltelers in Washington, viel 9 kilo af. Zegt hij. Ben benieuwd of hij ook bekakt is gaan praten.

>> HET ECHTE WERK

HEERLIJKE KREKELS

Wie? Harmke Klunder, masterstudent Food Safety
Wat? Stageonderzoek in Laos voor de Food and Agriculture Organisation (FAO) van de VN naar de microbiologische verontreiniging van eetbare insecten

Waar? Nationale Universiteit van Laos

Waarom? Onderzoek naar voor de mens eetbare insecten is super boeiend!

'Ik sta helemaal achter het gebruik van insecten als eiwitbron. Ze kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het duurzaam produceren van eiwit. Samen met twee studenten uit Laos heb ik met hulp van de FAO een microbiologisch lab opgezet om de voedselveiligheid van eetbare insecten te onderzoeken. Die studenten waren fantastisch; ze zijn bereid de hele dag te werken, en doen alles voor je. Ik woonde in een klein appartementje in het toeristencentrum en dat beviel prima. Temperaturen van rond de 40 graden en een luchtvochtigheid van bijna 100 procent wennen wel, maar je moet je wel aanpassen. Ik gebruikte bijvoorbeeld een elektrische scooter, zodat ik niet overal bezweet aankwam. Natuur en mooie, landelijke dorpjes waren allemaal op fietsafstand. Ik kon lopend naar de massage en

goede restaurantjes waren letterlijk om de hoek. Daar kreeg je soep met mierenieren en vers gefrituurde krekels met knoflook. Heerlijk! En ze maken in Laos het beste bier van Azië.

Het labwerk was wel af en toe improviseren. Niet alle apparatuur werkte even goed. Soms viel de stroom voor dagen uit, dat is wel lastig als je net een experiment hebt ingezet. Mieren waren een probleem, die zaten overal, in mijn bed en zelfs in het lab.

Een keer heb ik mijn hand verbrand aan kokende agar en net die dag was er geen water op het lab. Dat was wel een beetje naar, de blaren stonden erop. Ik stelde mijn labcollega's voor dat er altijd een emmer water op het lab moet staan, maar daar lachten ze wat om. Sowieso nemen ze veiligheid op het lab niet zo serieus. Mensen zijn heel erg zo van: *no worries*, maak je niet druk, doe het rustig aan. Dat is aan de ene kant wel fijn, maar aan de andere kant vervelend als je echt iets gedaan wilt krijgen.

Ik heb een hele goede band met mijn studenten opgebouwd, ook al miste ik zo af en toe wel de Hollandse directheid. Maar na een paar maanden had ik het stiekem toch wel gehad om onder zulke moeilijke omstandigheden op een lab te werken.' **HW**

[E]

IMPACT

Stijn was proud of the column in which he described how little work his flatmate Mike did. Because soon afterwards Mike began to study hard and drink less hard. But now Mike has told Stijn he only did this because of the government's plans to penalize students who don't graduate on schedule. Premier Mark Rutte is snatching so much already – that he should take the credit for Mike's reform is the last straw for Stijn.

RIJNSTEEG DELAY

The new student accommodation planned for the site where the Rijnsteeg residence was knocked down in 2006 may take until 2013 instead of 2012 as was hoped.

'NO WORRIES' IN LAOS

Life is relaxed in Laos and Harmke Klunder had a great time there researching food safety aspects of edible insects for the FAO. She's all for putting insects on the menu as a sustainable protein source, and loved the garlicky fried crickets and ant's nest soup served in Laos's restaurants. She enjoyed living in the tourist quarter too, and her Laotian counterparts could not have been more cooperative. They could have been more direct though – she sometimes missed Dutch bluntness. She also missed good lab facilities: power cuts and the lack of safety precautions did bug her at times.

The full story?
resource.wur.nl/en

in memoriam

JOS BODT

Op 1 november jl. is Jos Bodt overleden. Jos is als onderzoeksassistent 43 jaar werkzaam geweest bij Alterra en de voorloper instituten daarvan: Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), en Instituut voor Toegepast Onderzoek in de Natuur (ITBON).

In die vele jaren heeft hij de ontwikkeling van de bodemecologie in Nederland van dichtbij meemaakt, en zijn bijdrage aan geleverd. Bijzonder vermeldenswaardig is de introductie van regenwormen begin jaren tachtig in de nieuw ontgonnen bodems van de IJsselmeerpolders ter verbetering van de bodemstructuur voor landbouwkundig gebruik. Het succes van deze maatregel was al na enkele jaren vanuit de lucht zichtbaar. In de jaren tachtig heeft Jos de experimenten met regenwormen uitgevoerd die hebben bijgedragen aan de Normstelling bodemkwaliteit voor zware metalen waar Nederland elders in de wereld veel navolging op heeft gekregen. Jos was met zijn grote taxonomische kennis en veldkennis de specialist van regenwormen in Nederland.

Door zijn jarenlange ervaring was Jos een vaderfiguur voor veel nieuwe collega's. Hij kon tijdens het veldwerk of in het lab prachtige verhalen vertellen over 'vroeger'. Op deze manier heeft hij zijn passie op velen overgebracht. Hij cijferde zich veelvuldig weg voor anderen; als er in het weekend gewerkt moest worden dan stond hij voorop, en moest er voor veldwerk vroeg vertrokken worden dan haalde hij iedereen persoonlijk op. Het

zijn maar kleine voorbeelden van wat Jos tot een fijne collega en een prachtig mens maakte. Van zijn vervroegd pensioen in 2006 heeft Jos weinig kunnen genieten. Herhaaldelijk geplaagd door lichamelijke kwalen werd hij in 2008 getroffen door een beroerte. Herstel bleek al snel niet meer mogelijk en verdere aftakeling bleef hem ook niet bespaard. Zijn dood is uiteindelijk als een verlossing gekomen, voor hemzelf en voor zijn vrouw Gloria en zoon Tim.

Wij gedenken Jos in dankbaarheid voor zijn grote toewijding en collegialiteit.

Jack Faber, Annemariet van der Hout en Wim Ma, Centrum eco-systemen Alterra, Environmental Sciences Group

JOOST DE GROOT

Woensdag 10 November is Joost de Groot op 44-jarige leeftijd overleden. Joost had al geruime tijd ernstige psychische en emotionele problemen. Hoewel het de laatste maanden langzaam beter leek te gaan, ondervond Joost recent toch weer een terugslag, met als tragische ontknoping zijn besluit niet langer te willen leven.

Joost was sinds 1996 in dienst bij Wageningen UR, aanvankelijk als automatiseringsdeskundige en sinds 2000 als ICT-ontwikkelaar in de Bioinformatica groep van Plant Research International. Joost heeft zich, samen met zijn collega-bioinformatici van het eerste uur, ontwikkeld van een onbevangen knutselaar met computers en software, zonder veel kennis van de biologie, tot een vakkundig bioinformaticus. Hij was enorm trots op zijn eerste zelfstandige wetenschappelijke publicatie in 2008, en begon voorzichtig te denken aan een ei-

gen promotieonderzoek.

Als collega was Joost een enthousiast en sociaal betrokken mens, altijd bereid iedereen met raad en daad terzijde te staan, heel direct en met een groot gevoel voor humor. Hij was een echte gangmaker. In de afgelopen anderhalf jaar werd zijn gevecht met zichzelf en zijn leven heviger. Ook daar sprak Joost met iedereen heel openhartig over. Toch heeft niemand Joost uiteindelijk kunnen helpen. Wij zijn hier intens verdrietig over en blijven achter met een diepe leegte en gevoel van onmacht. Wij wensen de familie, in het bijzonder zijn partner Hannah en kinderen Julius en Esther en zijn broer Ramses alle kracht toe in het dragen van het verlies van Joost.

Andries Koops, manager Business unit Bioscience van Plant Research International

agenda

3 December, 10.30 - 12.15 hrs.

CUTTING-EDGE ECOLOGY 5

A series of ten lectures will highlight the research of the Netherlands Institute of Ecology (NIOO-KNAW), that will reside in Wageningen from early 2011 onwards. For students, staff, and strangers. Part 5. Microbial Ecology: last but not least!

FORUM BUILDING, ROOM C213

4 December, 22.00 hrs

BLACK LIGHT DISTRICT

Party ISOW & SHOUT

ISOW and SHOUT Wageningen will team up and give a black light party! We will arrange a special act and a cocktailbar as well. Make sure you dress up white! Entrance is 1 euro, but ISOW and SHOUT members have free entrance.

DE WILDE WERELD, BURGTSTR. 1, WAGENINGEN

Werken aan de kwaliteit van leven

Voor de Animal Sciences Group zoeken wij een

Directeur Bedrijfsvoering

die een essentiële rol heeft in het organiseren en realiseren van een optimale bedrijfsvoering binnen een complexe omgeving.

Een directeur die in staat is draagvlak bij medewerkers te creëren voor voortdurende ontwikkeling gebaseerd op een sterke marktorientatie. De Directeur Bedrijfsvoering rapporteert aan de Algemeen Directeur ASG en heeft een functionele relatie met de portefeuillehouder in de raad van bestuur.

Animal Sciences Group, Lelystad/Wageningen
Vacaturenummer ASG-STAF-DIRO000

www.werkenbij.wur.nl

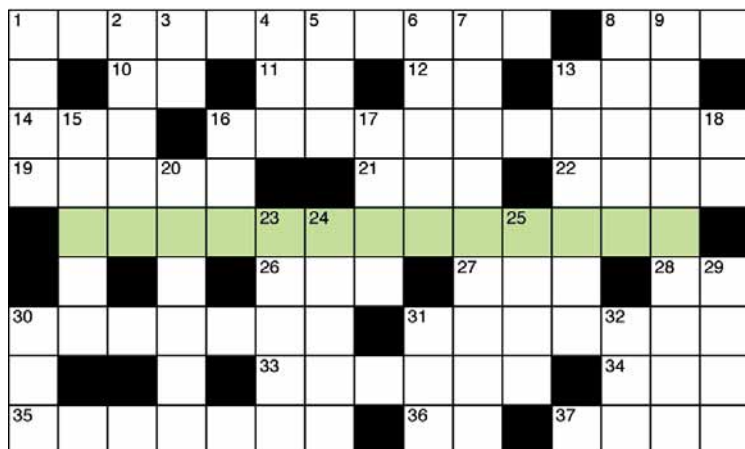
Complaints of Arms, Neck and Shoulders (formerly known as RSI)

**Allow CANS
No Chance**

Do you already use Workspace?
www.intranet.wur.nl/CANS

Hokjesdenken

Puzzelaars hadden deze week weinig moeite om de Happietaria te vinden. Op papier dan. 'Een mooi initiatief waar ik ook gebruik van hoop te maken', schrijft **Evert-Jan Bakker**.

Ook goed ingezonden door: **Peter van Beveren en Nadia Vendrig, Marijn van Muiden, Willem Menkveld, Cees Niemeijer, Sexy Chickies, Herman Slink, Yvonne de Hilster, Renée en Susan van der Salm, Marianne van der Gaag, Leerstoelgroep Nematologie, Ditje van der Vossen, Evelien Kooij, Paul Belder, Marije Oostindjer, Ellen Slegers, Hanneke Pompe en Gosse Schraa, Amber en mama Ouweneel, Peter van Beveren en Nadia Vendrig, Bob en Nicolette Mulder, Bestuur Thymos 10/11, Willem de Visser en Evert-Jan Bakker.**

Blij verrast was de redactie deze week met een nieuwe deelnemer. Zo leek het althans. De **Servicedesk IT** mailde helaas niet de juiste oplossing. Wel waarschuwden ze dat de Hokjes-mailbox op donderdag tussen 21 en 22 uur en op zaterdag tussen 16 en 17 uur niet beschikbaar zou zijn. Gelukkig waren we net even een puzzeltje aan het maken.

Horizontaal

1 Slingerlands eigen woord voor het maximaal factureren van projecten
8 Lady Gaga won onlangs drie van hun awards **10** In 2012 in Londen
11 Stroomt door IJlst **12** Is Pieter van Vollenhoven **13** __ van der Weele, vindt westerse wetenschap te veel gericht op eigenbelang **14** Hogere geestelijke
16 Heeft een op de vijf medewerkers mee te maken **19** Hij trouwde met Eva Duarte **21** Maak gedwee **22** Is wel in het land, maar niet op **26** Knol die prachtig kan zingen **27** __ Bo, gezonde beweging **28** Telefoonbegroeting
30 Schreef Gert van Dijk een vernietigend rapport over **31** Klem **33** Scola of Bugatti **34** Ouder en zonder energie **35** Heeft een topjaar achter de rug
36 Draaipunt **37** Muziek die heel vaak gerepeteerd wordt

Verticaal

1 Amerikaanse stoot **2** Papegaai **3** Het volgende bericht is niet voor analfabeten bestemd! **4** Eerste solohit van Jackson **5** Heel weinig **6** Altoos
7 Lopende vrouwen **8** Davies **9** Houdt Paulien Harmsen zich na vijven mee bezig **13** Te gelde maken **15** Akkertje **16** Beurt **17** Kan hot zijn **18** Nippels of Wood **20** Diffusieproces van vloeistoffen **23** Zweterig zoogdier **24** 'Hasta la __, baby' **25** Luchtigheid bij een begrafenis **29** Daar moet je wel eerst op komen **30** Wat betreft **31** Slang met veren **32** Haar leden betalen met de euro

Mail de groene hokjes uiterlijk komende woensdag naar hokjes@wur.nl. De oplossing komt donderdag op resource.wur.nl.

Werken aan de kwaliteit van leven

Wageningen UR zoekt:

PhD student in gut microbial ecology

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: AFSG-MIB-0003

PhD-project Development of selection tools to reduce hoof lesions in dairy cattle

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: ASG-DW-ABG-0006

Tenure track position Animal Breeding and Genetic

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: ASG-DW-ABG-0007

PhD position: Osteochondrosis in pigs

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: ASG-DW-ADP-0000

Technician in Molecular Biology/ Molecular Physiology

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: ASG-DW-HAP-0000

Post Doctoral Position in Molecular (Animal) Physiology

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: ASG-DW-HAP-0001

PhD Uncoupling of Carbon and Nitrogen cycles in forest soil due to shifts in microbial communities

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: ESG CB-0043

Onderzoeker Spatial Integrated Modelling

Alterra, Wageningen; vacaturenummer: ESG CGI-0021

Researcher Socio-Spatial Analysis Chair Group

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: ESG CL-0058

PhD-position Catchment Hydrology

Wageningen UR, Wageningen
 Vacaturenummer: ESG CWK-0082

Medewerker Bestuurlijke Informatievoorziening

Wageningen UR, Wageningen; vacaturenummer: FB-0000-12

Projectleider Document- en Informatiemanagement (DIV)

Wageningen UR, Wageningen; vacaturenummer: FB-0000-13

Ervaren veldassistent

Imares, IJmuiden; vacaturenummer: 0003-3

Onderzoeker op het gebied van bioenergie / groene grondstoffen

Wageningen UR, Lelystad; vacaturenummer: PSG-AGV-0008

Bioprocestechnoloog

Wageningen UR, Lelystad; vacaturenummer: PSG-AGV-0009

Ecology of egg-induced plant defences

Wageningen UR, Wageningen; vacaturenummer: PSG-ENTO-0008

PhD position (F/M), Ecogenomics of insect- plant : interactions

Wageningen UR, Wageningen; vacaturenummer: PSG-ENTO-0009

Onderzoeker Gewasbescherming

Wageningen UR, Bleiswijk; vacaturenummer: PSG-GLAS-0014

PhD-position Arabidopsis flower development

Wageningen University, Wageningen; vacaturenummer: PSG-MB-0001

Enthousiaste en ambitieuze (senior) analist Moleculaire Biologie

Rikilt, Wageningen; vacaturenummer: RIKILT-TE0003

Senior Researcher in Value Chain Development strategies

LEI, Den Haag; vacaturenummer: SSG-LEI-DHK-0000

Gegevensbeheerder Bedrijven Informatienet

LEI, Den Haag; vacaturenummer: SSG-LEI-DL-0000

Docent Wildlife Management

Hogeschool Van Hall Larenstein, Leeuwarden; vac.nummer: VHL DM0004

SURfaPLUS in Wageningen

SURfaPLUS is een klein en innovatief bedrijf in Wageningen dat hulpstoffen voor gewasbeschermingsmiddelen ontwikkelt, test en verkoopt (www.surfaplus.com). SURfaPLUS voert tevens het secretariaat van een internationale vereniging (ISAA) op dit vakgebied (www.isaa-online.org).

Medewerk(st)er; part-time

Wij willen de activiteiten van SURfaPLUS (onderzoek en verkoop hulpstoffen) en van ISAA Society verder professionaliseren. Daarom zoeken wij een part-time medewerk(st)er voor een aanstelling van ca 10 uur per week. Doorgroei mogelijkheden zijn aanwezig.

Globale taakomschrijving

- Bijdrage leveren aan een public relation plan voor SURfaPLUS en ISAA.
- Media uitingen voorbereiden.
- Contact onderhouden met ontwerpers, uitgevers en organisatoren van beurzen.
- Voorbereiding en deelname aan beurzen.
- Contact onderhouden met onderzoeks partners SURfaPLUS m.b.t. planning en resultaten.

Kwalificaties

- Enthousiast persoon die het belang ziet van goede public relations.
- Accurate en doelgerichte werkstijl.
- Affiniteit met een bedrijfsmatige omgeving.
- Ervaring met het gebruik van MS Office programma's en interesse in Google analytics en adwords, website beheer en uitingen.
- Goede kennis van de Engelse taal in woord en geschrift
- Affiniteit met land- en tuinbouw, chemie en IT
- Minimaal HBO-niveau; vaardigheden en instelling belangrijker dan studierichting.

Uren, betaling en type aanstelling nader overeen te komen.
Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot:

Hans de Ruiter

E-mail:

h.deruiter@surfaplus.com

Website:

www.surfaplus.com

Telefoon 0317-451235

idealis *eigen wijs wonen*

Studentenhuisvester Idealis zoekt voor haar Raad van Commissarissen (RvC = toezichthoudend orgaan):

STUDENT of AIO (m/v) die bij Idealis huurt

en gedurende 3 jaar, circa 5 keer per jaar, o.a. zijn kennis als huurder wil inbrengen in de RvC.

Belangstelling voor deze bestuurlijk interessante functie bij een professionele actieve woningcorporatie?

Kijk dan op www.idealis.nl onder 'idealis/vacatures' en lees het profiel en de procedure. Reageer uiterlijk 16 december 2010 met je motivatiebrief en CV per e-mail.

Idealis hecht aan de inbreng van huurders, ook in haar toezichthoudend orgaan!

www.idealis.nl

Nobelpark, Mörfelden-Walldorfplein

Available as of
January 2011

Haagsteeg, de Elstar

Immediately available

Working at Wageningen University, living in Nobelpark and Haagsteeg

After a hard day's work, it is nice to come home to Haagsteeg or Nobelpark, Crutzen building, two exceptional residential complexes only ten minutes away from the university.

- Both Nobelpark and Haagsteeg have 28 spacious three and four-room apartments with luxuriously equipped kitchens and complete bathrooms
- Wide choice of accommodation types and layouts
- All apartments have their own patio or balcony
- The buildings have their own underground garage and/or underground parking lot

If you work at Wageningen UR and would like to learn more about Nobelpark or Haagsteeg, you can now make an appointment to visit the show home by calling (026) 355 04 00.

For additional information, visit www.hureninhaagsteeg.nl or www.hureninnobelpark.nl.

vesteda
QUALITY ACCOMMODATION

Forum Irregular Opening Hours during Christmas Holidays 2010

		The Building	The Library	Student Desk	WURshop	Restaurant	Grand Café	Language Services
Sunday	19 December	10 am - 5 pm	10 am - 5 pm	closed	closed	closed	closed	closed
Monday	20 December	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	9 am - 4 pm	9 am - 4 pm	11.30 am - 1.30 pm	8 am - 3 pm	closed
Tuesday	21 December	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	9 am - 4 pm	9 am - 4 pm	11.30 am - 1.30 pm	8 am - 3 pm	closed
Wednesday	22 December	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	9 am - 4 pm	9 am - 4 pm	11.30 am - 1.30 pm	8 am - 3 pm	closed
Thursday	23 December	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	9 am - 4 pm	9 am - 4 pm	closed	8 am - 3 pm	closed
Friday	24 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	closed	closed	closed	closed	closed
Saturday	25 December	closed	closed	closed	closed	closed	closed	closed
Sunday	26 December	closed	closed	closed	closed	closed	closed	closed
Monday	27 December	8 am - 8 pm	closed	closed	closed	closed	12 am - 1.30 pm	closed
Tuesday	28 December	8 am - 8 pm	closed	closed	closed	closed	12 am - 1.30 pm	closed
Wednesday	29 December	8 am - 8 pm	closed	closed	closed	closed	12 am - 1.30 pm	closed
Thursday	30 December	8 am - 8 pm	closed	closed	closed	closed	12 am - 1.30 pm	closed
Friday	31 December	8 am - 6 pm	closed	closed	closed	closed	closed	closed
Saturday	1 January	closed	closed	closed	closed	closed	closed	closed
Sunday	2 January	10 am - 5 pm	closed	closed	closed	closed	closed	closed

During working hours, the building is open to the public.
After working hours, entrance is only possible with a WUR card.

Do you already have a topic for your thesis or internship?
Come to the...

THESIS/INTERNSHIP FAIR

For all students with an interest in
Soil and Land

The following chair groups/teams will present their thesis/internship topics for 2010

WAGENINGEN UNIVERSITY

- Land Degradation and Development
- Soil Biology and Biological Soil Quality
- Soil Chemistry and Chemical Soil Quality
- Land Dynamics

ALTERRA:

- Team Soil Chemistry and Nature
- Team Soil Physics and Land Use

ISRIC

- World Soil Information

Where: hall of Atlas
When: 13 December 2010
Time: 17.00 - 19.00

Free food and drinks!!!

ALTERRA
WAGENINGEN UR

WAGENINGEN UNIVERSITY
WAGENINGEN UR

See you soon!

Phd celebrations • Drinks • Buffet • or just to eat

eetcafé carré
Knoet in de kring

H41

www.cafecarre.nl
0317 422694

www.h41.nl
0317 421715

BESTGRADUATES

Ben jij een High Potential?
Kies dan de kortste weg naar de top!

www.dekortstewegnaardetop.nl

BestGraduates wordt georganiseerd in samenwerking met onderstaande topwerkgevers

BestGraduates Law wordt georganiseerd in samenwerking met onderstaande topkantoren

BestGraduates is een activiteit van de "g" groep

>>TYPICAL DUTCH

ILLUSTRATE: HENK VAN RUITENBEEK

Me? Get married? Why?

I got married not very long ago. Just before my wedding I announced to one of my Dutch girlfriends that I was getting married. I was expecting the usual 'congratulations'. I was shocked when the reaction I got was 'why?'

After living in the Netherlands for quite some time I am used to some of the cultural differences, but till now I don't understand what Dutch women have against marriage. I've been to some weddings here in the Netherlands but they are always between a Dutch guy and an international girl. In most cultures in the world, girls dream about their wedding day from their childhood. In Africa it is even more pronounced because an unmarried girl is a shame to her family. But this is not so in The Netherlands. Getting married is old fashioned. The word boyfriend has a completely different meaning here. In other countries it describes a guy that a girl is dating for a short period of time, with the possibility to evolve into a husband or an ex-boyfriend. But in the Dutch dictionary a boyfriend is a guy you've been living with for the last ten years, with whom you have two kids and common property but whom you will never marry. This has nothing to do with keeping an escape door open. No: these couples are in a very committed relationship. They argue and then reconcile like any married couple. They even have invented rings they wear which are not friendship, engagement or wedding rings. Just don't mention the word 'marriage' and they will live happily ever after. **® Brigitte Uwimana, PhD student WUR Plant Breeding**

Do you have a nice anecdote about your experience of going Dutch? Send it in! Describe an encounter with Dutch culture in detail and comment on it briefly. 300 words max. Send it to resource@wur.nl and earn fifty euro and Dutch candy.

[NL]

IK? TROUWEN? WAAROM?

Brigitte Uwimana is onlangs getrouwd. Van een Nederlandse vriendin kreeg ze geen felicitatie. Wel de vraag waarom. 'Ik begrijp niet wat Nederlandse vrouwen tegen het huwelijk hebben. Overal ter wereld dromen meisjes over hun trouwdag. In Afrika is een ongetrouwde vrouw zelfs een schande voor de familie. Een vriendje is iemand die óf echtgenoot wordt, of een ex. Maar hier is een vriend iemand met wie je tien jaar samenwoont en kinderen hebt. Zolang je het niet over trouwen hebt leven ze nog lang en gelukkig.'